

Regelgeving voor de Vernieuwde Tweede Fase

WAARIN OPGENOMEN

Wijzigingen in de Wet op het voortgezet onderwijs,
Inrichtingsbesluit W.V.O.,
Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.
en het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000

Regelgeving voor de Vernieuwde Tweede Fase

WAARIN OPGENOMEN

Wijzigingen in de Wet op het voortgezet onderwijs,
Inrichtingsbesluit W.V.O.,
Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.
en het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000

Inhoud

Leeswijzer	5
------------	---

DEEL 1

Wijzigingen in de Wet op het voortgezet onderwijs (met toelichtingen)	9
Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel (algemeen gedeelte)	23

DEEL 2

Wijzigingen Inrichtingsbesluit (met toelichtingen)	39
Wijzigingen Eindexamenbesluit (met toelichtingen)	55
Wijzigingen Staatsexamenbesluit (met toelichtingen)	75
Overige bepalingen (met toelichtingen)	85
Nota van toelichting bij de wijzigingen van de diverse besluiten (algemeen gedeelte)	89

Leeswijzer

Deze publicatie bevat de gewijzigde regelgeving in het kader van de aanpassingen in de bovenbouw van havo en vwo (Tweede Fase) per 1 augustus 2007. Het gaat om de gewijzigde artikelen in:

- de Wet,
- het Inrichtingsbesluit,
- het Eindexamenbesluit,
- het Staatsexamenbesluit.

Om leesbaarheid en helderheid te vergroten is de tekst van de Memorie van toelichting bij de wet in deze uitgave in stukjes opgedeeld. Hierdoor ontstonden toelichtende teksten die elk direct geplaatst konden worden bij de artikelen waarop ze betrekking hebben. Datzelfde is gedaan met de tekst van de Nota van toelichting bij de wijzigingen van het Inrichtings- en het Eindexamenbesluit.

In deze uitgave zijn daarnaast ook de algemene delen uit de toelichtingen bij het wetsvoorstel en bij de wijzigingen van het Inrichtings- en het Eindexamenbesluit opgenomen. Het algemene deel uit de Memorie van toelichting bij de wet is – zoals gebruikelijk – opgenomen na de wet. Eerst het algemene deel van de toelichting en daarna de wetwijzigingen zelf lezen, is voor een goed begrip voor wat de wijzigingen behelzen, waarschijnlijk adequater. Noodzakelijke tekstuele toevoegingen van het Tweede Fase Adviespunt staan tussen vierkante haken.

In deze publicatie met regelgeving staan *alleen de wijzigingen in de regelgeving per 2007*. U treft hier dus niet de integrale tekst van de gehele wet en/of het gehele Inrichtings- en Eindexamenbesluit aan. Dit om misverstanden te vermijden. Immers, bij publicatie van de integrale teksten zou niet goed zichtbaar zijn wat er als gevolg van de aanpassingen gewijzigd is. Indien – in verband met de leesbaarheid – de tekst van een artikel in zijn geheel is opgenomen terwijl slechts een deel van het artikel wijzigt, wordt dit nadrukkelijk in de tekst vermeld.

Er is nog een reden om in deze publicatie slechts de wijzigingen op te nemen: de veranderingen gelden alleen voor de cohorten die in 2007 en later in de 4^e klas van havo of vwo starten met de Vernieuwde Tweede Fase en niet voor de groepen leerlingen die vóór 2007 met de

Tweede Fase zijn gestart. Voor hen gelden nog de ‘oude’ regelingen. Leerlingen uit deze cohorten zijn nog tot en met 2011 in het voortgezet onderwijs aanwezig. De regelingen die voor hen gelden, zijn wel integraal beschikbaar (Wet op het voortgezet onderwijs, uitgave van Kluwer, maart 2006; Inrichtingsbesluit W.V.O., uitgave van het PMVO, december 1999; Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o., uitgave van de VMBO-projectorganisatie en het Tweede Fase Adviespunt, december 2000). Uiteraard zullen op niet al te lange termijn ook teksten beschikbaar zijn waarin wel de wijzigingen verwerkt zijn die in deze uitgave zijn opgenomen.

Zij die nooit of slechts sporadisch teksten op het gebied van onderwijsregelgeving lezen, vinden het vaak moeilijk om snel hun weg in publicaties als deze te vinden. Wellicht zijn zij geholpen met de volgende verwijzing naar artikelen:

Voor het havo:

- de inhoud van de profielen op hoofdlijnen: artikel 14 van de wet, pagina 14
- nadere invulling: artikel 26c van het Inrichtingsbesluit, pagina 46
- het examen: artikel 13 van het Eindexamenbesluit, pagina 62

Voor het atheneum:

- de inhoud van de profielen op hoofdlijnen: artikel 13 van de wet, pagina 11
- nadere invulling: artikel 26b van het Inrichtingsbesluit, pagina 41
- het examen: artikel 11 van het Eindexamenbesluit, pagina 59

Voor het gymnasium:

- de inhoud van de profielen op hoofdlijnen: artikel 13 van de wet, pagina 11
- nadere invulling: artikel 26b van het Inrichtingsbesluit, pagina 41
- het examen: artikel 12 van het Eindexamenbesluit, pagina 61

Daarnaast:

- voorschriften lichamelijke opvoeding: artikel 6d van de Wet, pagina 9; artikel 22 van de Wet, pagina 17
- vrijstellingen en ontheffingen: artikel 26e van het Inrichtingsbesluit, pagina 51
- slaag/zakregeling: artikel 49 van het Eindexamenbesluit, pagina 66
- diploma en cijferlijst: artikel 52 van het Eindexamenbesluit, pagina 70

Tweede Fase Adviespunt, maart 2007

DEEL 1

Wijzigingen in de Wet op het voortgezet onderwijs (met toelichtingen)

Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel (algemeen gedeelte)

Wijzigingen in de Wet op het voortgezet onderwijs (met toelichtingen)

Wet van 27 april 2006 tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs ter aanpassing van de profielen in de tweede fase van het vwo en het havo (aanpassing profielen tweede fase vwo en havo; gepubliceerd in Staatsblad 251)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is, de profielen in het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en het hoger algemeen voortgezet onderwijs aan te passen opdat zij beter organiseerbaar, werkbaar en studeerbaar zijn, en aan leerlingen, leraren en scholen meer ruimte geven voor eigen keuzen en voor de ontwikkeling en vernieuwing van het onderwijs; dat het in verband daarmee noodzakelijk is, wijzigingen aan te brengen in de Wet op het voortgezet onderwijs;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I. Wijziging wet op het voortgezet onderwijs

De Wet op het voortgezet onderwijs wordt als volgt gewijzigd:

0A

Voor artikel 7 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 6d. Onderwijs in lichamelijke opvoeding vwo en havo

Onderwijs in lichamelijke opvoeding, bestaande uit praktische bewegingsactiviteiten, wordt gespreid verzorgd over alle leerjaren van het voorbereidend wetenschappelijk

onderwijs en het hoger algemeen voortgezet onderwijs. Dit onderwijs vindt plaats gespreid over de schoolweken, in zodanige substantiële omvang en schooltijd dat wordt voldaan aan de eisen op het gebied van kwaliteit, intensiteit en variëteit van de bewegingsactiviteiten neergelegd in kerndoelen en examenprogramma's. Daarbij wordt uitgegaan van de situatie zoals die op 1 augustus 2005 voor het bewegingsonderwijs gold. In afwijking van de tweede volzin geldt voor het laatste leerjaar het voorschrift, dat het onderwijs in het eindexamenvak lichamelijke opvoeding niet eerder mag worden afgesloten dan in de maand december.

Toelichting:

Het voorliggende wetsvoorstel beoogt recht te doen aan de autonomie van scholen met betrekking tot de inrichting van het havo/vwo onderwijs. Dit artikel is ingevoegd als gevolg van een amendement van de Tweede Kamer. Doel van het amendement was te regelen dat de hoeveelheid onderwijstijd voor lichamelijke opvoeding gewaarborgd blijft.

De inhoud van het onderwijs in de onderbouw is vastgelegd in de kerndoelen en in de Tweede Fase in eindtermen en examenprogramma's. In dit artikel is een bepaling opgenomen die een dusdanige omvang en schooltijd regelt alsmede spreiding daarvan over de leerjaren en schoolweken, dat het vak lichamelijke opvoeding zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin met voldoende wettelijke waarborgen is omkleed, waarbij de indieners uitgaan van het behoud van het minimaal aantal uren dat op 1 augustus 2005 verplicht was (voor de havo 360 klokuren en voor het vwo 400 klokuren over de gehele cursus).

A

Artikel 7 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het tweede lid, wordt vervangen door:
 2. Aan de gymnasia wordt in elk geval onderwijs verzorgd in Latijnse taal en literatuur en Griekse taal en literatuur.
2. In het vierde lid vervalt de tweede volzin.

Toelichting:

Het voorschrift in het vierde lid dat van een lyceum ten minste het eerste leerjaar gemeenschappelijk is, past als voorschrift voor de organisatie van het onderwijs op de school, niet meer in de hedendaagse bestuurlijke benadering.

B

Artikel 12, vijfde lid, tweede volzin, komt te luiden:

Het bevoegd gezag richt een in schooltijd verzorgd onderwijsprogramma in dat voor elke leerling ten minste 1000 uren per leerjaar omvat, met dien verstande dat het programma in het laatste leerjaar ten minste 700 uren omvat.

Toelichting (geldt ook voor artikel 15):

Deze wijziging neemt het aantal van ten minste 700 uren in schooltijd verzorgd onderwijsprogramma voor het laatste leerjaar over uit het Inrichtingsbesluit W.V.O., waarin het nu nog is geregeld. Het gaat hier om een duurzaam gebleken, structurerend element van de inrichtingsregels, dat daardoor plaats kan krijgen in de wet zelf. De delegatiebepaling in artikel 15, tweede lid, is daarom geschrapt.

C

De artikelen 13 en 14 worden vervangen door twee nieuwe artikelen, luidend:

Artikel 13. Vakken en andere programma-onderdelen periode van voorbereidend hoger onderwijs: v.w.o.

1. Het gemeenschappelijk deel van elk profiel in het atheneum omvat:
 - a. Nederlandse taal en literatuur,
 - b. Engelse taal en literatuur,
 - c. een andere moderne vreemde taal en literatuur, of Friese taal en cultuur, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt,
 - d. maatschappijleer,
 - e. algemene natuurwetenschappen,
 - f. culturele en kunstzinnige vorming of, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag dat vak aanbiedt, klassieke culturele vorming, met dien verstande, dat het vak klassieke culturele vorming in elk geval deel uitmaakt van het profiel indien ook Latijnse taal en literatuur of Griekse taal en literatuur, dan wel beide, deel uitmaken van het profiel, en
 - g. lichamelijke opvoeding.

2. Het gemeenschappelijk deel van elk profiel in het gymnasium omvat:
 - a. Nederlandse taal en literatuur,
 - b. Engelse taal en literatuur,
 - c. Latijnse taal en literatuur of Griekse taal en literatuur, ter keuze van de leerling uit deze beide door het bevoegd gezag aan te bieden vakken,
 - d. maatschappijleer,
 - e. algemene natuurwetenschappen,
 - f. klassieke culturele vorming, en
 - g. lichamelijke opvoeding.
3. Het profieldeel van het profiel natuur en techniek in het gymnasium en atheneum omvat:
 - a. wiskunde,
 - b. natuurkunde,
 - c. scheikunde, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
4. Het profieldeel van het profiel natuur en gezondheid in het gymnasium en atheneum omvat:
 - a. wiskunde,
 - b. biologie,
 - c. scheikunde, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
5. Het profieldeel van het profiel economie en maatschappij in het gymnasium en atheneum omvat:
 - a. wiskunde,
 - b. economie,
 - c. geschiedenis, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
6. Het profieldeel van het profiel cultuur en maatschappij in het gymnasium en atheneum omvat:

- a. wiskunde,
 - b. geschiedenis,
 - c. een vak ter keuze van de leerling uit culturele vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit maatschappelijke vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
7. Het vrije deel van elk profiel in het gymnasium en atheneum omvat ten minste één vak uit het geheel van:
 - a. vakken, genoemd in het eerste onderscheidenlijk tweede lid, die de leerling niet op grond van het eerste tot en met zesde lid heeft gekozen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken als onderdeel van het vrije deel aanbiedt,
 - b. vakken, genoemd in of aangewezen op grond van het derde tot en met zesde lid, die de leerling niet op grond van het eerste tot en met zesde lid heeft gekozen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken als onderdeel van het vrije deel aanbiedt,
 - c. andere bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen vakken, voor zover het bevoegd gezag deze aanbiedt, en
 - d. door het bevoegd gezag vast te stellen vakken en andere programmaonderdelen.
8. Het bevoegd gezag kan beslissen dat vakken en andere programmaonderdelen door alle leerlingen worden gevolgd.

Toelichting:

[Zie de algemene toelichting voor de inhoudelijke wijzigingen in deze twee artikelen]

De artikelen 13 en 14 zijn verder nog verbeterd en verduidelijkt:

- 1 Alle keuzemogelijkheden voor de leerling en alle keuze- en aanbodmogelijkheden van het bevoegd gezag zijn consequent bij elk desbetreffend onderdeel zelf vermeld. Bovendien zijn deze mogelijkheden duidelijker geformuleerd.
- 2 Alle doorlopende vermeldingen van vakken e.d. zijn vervangen door heldere opsommingen onder elkaar.

De vakbenaming 'taal en letterkunde' is al lange tijd niet meer actueel; 'letterkunde' is niet een goede omschrijving van wat in de praktijk, meer aansluitend bij de huidige inhoud, veelal 'litera-

tuuronderwijs' wordt genoemd. De wettelijke vakbenaming is daarom nu aangepast. De vakbenaming Friese taal en letterkunde is in de beide artikelen vervangen door: Friese taal en cultuur. In de provincie Friesland is er de wens om onder andere door het opnemen van een onderdeel cultuur in het vak, het vak beter geschikt te maken voor de op het gebied van de kennis van het Fries zeer verscheiden leerlingenpopulatie.

Nieuw is dat het oorspronkelijke eerste lid (gemeenschappelijk deel) nu is gesplitst in twee leden: één voor het gymnasium en één voor het atheneum. In het tweede lid is in aangepaste vorm geregeld wat [eerder] nog in artikel 13, zesde lid, was bepaald. Dat zesde lid kon daarom vervallen.

Het achtste lid maakt het bij voorbeeld mogelijk dat op een bijzondere school het vak godsdienst voor alle leerlingen verplicht wordt gesteld.

Artikel 14. Vakken en andere programma-onderdelen periode van voorbereidend hoger onderwijs: h.a.v.o.

1. Het gemeenschappelijk deel van elk profiel in het hoger algemeen voortgezet onderwijs omvat:
 - a. Nederlandse taal en literatuur,
 - b. Engelse taal en literatuur,
 - c. maatschappijleer,
 - d. culturele en kunstzinnige vorming, en
 - e. lichamelijke opvoeding.
2. Het profieldeel van het profiel natuur en techniek in het hoger algemeen voortgezet onderwijs omvat:
 - a. wiskunde,
 - b. natuurkunde,
 - c. scheikunde, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
3. Het profieldeel van het profiel natuur en gezondheid in het hoger algemeen voortgezet onderwijs omvat:
 - a. wiskunde,
 - b. biologie,

- c. scheikunde, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
4. Het profieldeel van het profiel economie en maatschappij in het hoger algemeen voortgezet onderwijs omvat:
 - a. wiskunde,
 - b. economie,
 - c. geschiedenis, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
5. Het profieldeel van het profiel cultuur en maatschappij in het hoger algemeen voortgezet onderwijs omvat:
 - a. geschiedenis,
 - b. een moderne vreemde taal en literatuur dan wel Friese taal en cultuur, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt,
 - c. een vak ter keuze van de leerling uit culturele vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt, en
 - d. een vak ter keuze van de leerling uit maatschappelijke vakken die bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt.
6. Het vrije deel van elk profiel in het hoger algemeen voortgezet onderwijs omvat ten minste één vak uit het geheel van:
 - a. vakken, genoemd in of aangewezen op grond van het tweede tot en met vijfde lid, die de leerling niet op grond van die leden heeft gekozen, voor zover het bevoegd gezag deze vakken als onderdeel van het vrije deel aanbiedt,
 - b. andere bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen vakken, voor zover het bevoegd gezag deze aanbiedt, en
 - c. door het bevoegd gezag vast te stellen vakken en andere programmaonderdelen.
7. Het bevoegd gezag kan beslissen dat vakken en andere programmaonderdelen door alle leerlingen worden gevolgd.

8. Het bevoegd gezag kan de leerling in de gelegenheid stellen, in plaats van de vakken, genoemd in of aangewezen op grond van het eerste tot en met zesde lid, de overeenkomstige vakken van artikel 13 te volgen.

Toelichting [zie ook de toelichting bij artikel 13]:

Het achtste lid is nieuw. De regeling betekent dat een havo-leerling een havo-vak mag vervangen door het overeenkomstige vwo-vak (daarbij inbegrepen het vak klassieke culturele vorming als vak dat overeenkomt met culturele en kunstzinnige vorming). Dat wordt aangetekend op de cijferlijst bij het diploma. Dat diploma blijft een havo-diploma.

D

Artikel 15 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het eerste lid komt te luiden:
 1. Bij algemene maatregel van bestuur wordt met betrekking tot de profielen, bedoeld in artikel 12, tweede lid, vastgesteld:
 - a. het relatieve gewicht van elk van de vakken binnen het geheel van de vakken van het eindexamen, uitgedrukt in een normatieve studielast per vak,
 - b. de nadere ordening van de vakken, genoemd in de artikelen 13 en 14, met het oog op hun plaats in het gemeenschappelijk deel, het profieldeel of het vrije deel,
 - c. voorschriften over vakken en andere programma-onderdelen, bedoeld in artikel 13, zevende lid, en artikel 14, zesde lid, die het bevoegd gezag aanwijst, behalve godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs aan bijzondere scholen, en
 - d. voorschriften over de mogelijkheid om vrijstelling te verlenen van onderdelen van de artikelen 13 en 14 voor leerlingen met bijzondere kenmerken.
 2. Het tweede lid vervalt, onder vernummering van het derde lid tot tweede lid.

Toelichting [zie ook de toelichting bij artikel 12]:

De bepalingen die spreken van de normatieve studielast van gemeenschappelijk deel, profieldeel, vrij deel en van vakken en deelvakken zijn vervangen door een simpel voorschrift dat zich beperkt tot de normatieve studielast van de vakken, in relatie gebracht tot de relatieve zwaarte van de vakken. Dat is geregeld in het nieuwe onderdeel a.

Het bestaande artikel 15 kent ook bepalingen over de verdeling van vakken in deelvakken. Maar

aan voorschriften daarover bestaat geen behoefte meer. De deelvakken vervallen.

Het huidige onderdeel d komt in wat aangepaste vorm terug als het nieuwe onderdeel c. Het onderdeel over de inpassing van het gymnasium is niet meer nodig nu artikel 13 zelf daar al voldoende duidelijkheid over schept.

E

In artikel 22, derde lid, vervalt de zinsnede ‘alsmede voor het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en het hoger algemeen voortgezet onderwijs, het in uren uitgedrukte aantal lessen dat gedurende de cursus in lichamelijke opvoeding ten minste moet worden verzorgd,’.

Toelichting:

Door de wijziging van artikel 22 vervalt de grondslag om voor het vak lichamelijke opvoeding precies voor te schrijven hoeveel lessen moeten worden gegeven. Zo’n verplichting past niet meer in het streven naar minder regels en een grotere autonomie van scholen. Scholen zijn heel goed in staat om voor hun leerlingen en situatie te bepalen hoeveel lessen aan lichamelijke opvoeding moeten worden besteed.

Bovendien is lichamelijke opvoeding sinds de invoering van de profielstructuur een vak als elk ander: een (verplicht) examenvak met een landelijk vastgesteld examenprogramma. Ten slotte zijn de bestaande bepalingen over het aantal te geven lessen lichamelijke opvoeding complex. Ze passen niet in een structuur van regelgeving waarin scholen voor het overige een grote vrijheid hebben voor eigen keuzen: studielastbenadering. Die benadering houdt overigens ook in, dat ook voor het vak lichamelijke opvoeding een normatieve studielast blijft vastgesteld. Wat vervalt, is de verplichte ‘vertaling’ daarvan in lessen.

Aandacht voor lichamelijke opvoeding blijft in de bovenbouw vwo en havo dus gewaarborgd door het landelijk vastgestelde examenprogramma en de landelijk vastgestelde (weliswaar voor scholen niet direct verplichtende) studielast.

[Bovendien is artikel 6d in de wet ingevoegd, waarin geregeld is dat de hoeveelheid onderwijstijd voor lichamelijke opvoeding gewaarborgd blijft.]

F

In artikel 27a, eerste lid, vervalt ‘deelvakken’.

G

In artikel 29, vierde lid, vervalt ‘deelvakken’.

Artikel II. Evaluatie lichamelijke opvoeding

Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zendt binnen drie jaar na de inwerkingtreding van deze wet aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk van deze wet, voor zover het betreft lichamelijke opvoeding. In het evaluatierapport wordt in ieder geval aandacht besteed aan de omvang en schooltijd en aan de verdeling daarvan over de leerjaren voor verschillende groepen leerlingen en wordt de vraag beantwoord of lichamelijke opvoeding zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin voldoende is gewaarborgd.

Toelichting:

[Dit artikel is aan de wet toegevoegd op aandringen van de Tweede Kamer]

Het voorliggend wetsvoorstel beoogt recht te doen aan de autonomie van scholen met betrekking tot de inrichting van het onderwijs, ook op het gebied van lichamelijke opvoeding. De inhoud van het onderwijs in de tweede fase is vastgelegd in eindtermen en examenprogramma's. Daarnaast leidt opnemen van artikel 6c [bedoeld wordt artikel 6d, red.] n.a.v. het amendement Hamer/Mosterd (30 187, nr. 16) tot opname van een bepaling ten aanzien van de omvang en schooltijd en spreiding daarvan over de leerjaren. Zodoende is, gezien de bijzondere kenmerken van het vak lichamelijke opvoeding, gekozen voor zowel kwalitatieve en kwantitatieve waarborgen in de wet. Tegelijkertijd blijft er ruimte voor maatwerk. Van belang is om na verloop van tijd te kunnen beoordelen, of de voorliggende wetswijziging in de praktijk leidt tot de bedoelde effecten. Dit artikel strekt tot het opnemen van een evaluatiebepaling, waarbij de minister binnen 3 jaar na inwerkingtreding van deze wet aan de Kamer rapporteert met betrekking tot de doeltreffendheid en de effecten in de praktijk, voor wat betreft het vak lichamelijke opvoeding. Daarbij moet in ieder geval de vraag beantwoord worden of lichamelijke oefening zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin voldoende is gewaarborgd, waarmee wordt bedoeld dat in ieder geval wordt uitgegaan van het behoud van het aantal uren (voor de havo 360 en voor het vwo 400) dat op 1 augustus 2005 verplicht was. Hiermee wordt beoogd een gelegenheid te creëren tot herintroductie van een wettelijk vastgelegd aantal uren, indien uit de evaluatie mocht blijken, dat de nieuwe situatie leidt tot een kwalitatieve en kwantitatieve verschraving van het vak lichamelijke opvoeding.

Artikel III. Intrekking Wet van 2 juli 1997, Stb. 322, inzake profielen voortgezet onderwijs

De Wet van 2 juli 1997 tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en de Wet educatie en beroepsonderwijs in verband met verbetering van de aansluiting van het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en het hoger algemeen voortgezet onderwijs op het hoger onderwijs (Stb.1997, 322) wordt ingetrokken.

Toelichting:

De voorschriften van de oorspronkelijke Profielenwet hebben inmiddels allemaal hun werking gehad of zijn niet meer noodzakelijk, zodat aan deze wet niet langer behoefte bestaat. Daarom wordt die wet nu ingetrokken.

Artikel IV. Geleidelijke invoering gewijzigde profielen

1. De wijzigingen die artikel I aanbrengt in de artikelen 13 tot en met 15 van de Wet op het voortgezet onderwijs, en de ter uitvoering daarvan vastgestelde voorschriften, vinden met ingang van het eerste schooljaar na hun inwerkingtreding successievelijk toepassing per opvolgend leerjaar.
2. Op de leerjaren waarvoor deze wijzigingen als gevolg van hun successievelijke toepassing nog niet gelden, blijft van toepassing het bepaalde bij en krachtens de artikelen 13, 14, 15, 22 en 29 van de Wet op het voortgezet onderwijs zoals luidend op de dag voor de aanvang van het eerste schooljaar na inwerkingtreding van artikel I. Bij ministeriële regeling kan worden afgeweken van de voorschriften, bedoeld in de eerste volzin, voor zover dit voor een goede gang van zaken in het onderwijs noodzakelijk is.

Artikel V. Geleidelijke afbouw examens volgens oude profielvoorschriften

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur wordt geregeld op welk moment, voor welke leerlingen of staatsexamenkandidaten, en voor zover nodig op welke wijze, nog gelegenheid wordt gegeven tot het afleggen van een eindexamen of staatsexamen als bedoeld in artikel 29 onderscheidenlijk artikel 60 van de Wet op het voortgezet onderwijs, volgens de bij en krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs vastgestelde voorschriften zoals luidend op de dag voor de aanvang van het eerste schooljaar na inwerkingtreding van artikel I. De gelegenheid tot het afleggen van dit eindexamen komt in elk geval toe aan de leerlingen die op het tijdstip van inwerkingtreding van artikel I zijn toegelaten tot het vijfde leerjaar.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op het afleggen van het vergelijkbare examen van een opleiding voortgezet algemeen volwassenenonderwijs als bedoeld in artikel 7.3.1, eerste lid, onder a, van de Wet educatie en beroepsonderwijs.

Toelichting:

De artikelen IV en V bevatten regels voor een geleidelijke invoering van de gewijzigde profielartikelen, volgens een op- en afbouwsystematiek die vergelijkbaar is met die van de oorspronkelijke Profielenwet.

Artikel VI. Evaluatie

Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zendt binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van deze wet aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.

Toelichting:

De basisvorming beslaat een periode van drie leerjaren. Daarna begint de Tweede Fase. Die duurt voor havo twee en voor gymnasium en atheneum drie jaar. Twee onderscheidenlijk drie jaar na invoering van de wet komen de eerste leerlingen van het voortgezet onderwijs die het

volledige traject van de aangepaste profielen in de Tweede Fase hebben doorlopen. Na vier jaar is daarom inzicht te verkrijgen over de effecten van de aansluiting op de vervolgopleidingen. Een integrale evaluatie van de Tweede Fase is dan wenselijk om op basis daarvan te beoordelen of de bedoelingen van de vernieuwingen anno 2007 ook daadwerkelijk hebben geleid tot de gewenste en thans veronderstelde effecten.

Artikel VII. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking met ingang van een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 27 april 2006

Beatrix

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. J. A. van der Hoeven

Uitgegeven de drieëntwintigste mei 2006

De Minister van Justitie,
J. P. H. Donner

Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel (algemeen gedeelte)

1. Inleiding: de opbouw van de memorie van toelichting

Dit wetsvoorstel bevat enkele aanpassingen binnen de profielen – de vier vaste vakkenpakketten – in de bovenbouw (tweede fase) van het hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) en van het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) zoals geregeld in de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO).

Deze toelichting begint met een korte uiteenzetting over inhoud en doel van het wetsvoorstel (hoofdstuk 2).

Om inhoud en doel goed te kunnen plaatsen, geeft hoofdstuk 3 een korte beschrijving van de profielensystematiek.

Hoofdstuk 4 schetst de achtergronden van het wetsvoorstel.

Hoofdstuk 5 gaat in op de spanning tussen keuzevrijheid en maatschappelijke wensen.

Hoofdstuk 6 beschrijft de veranderingen die het wetsvoorstel aanbrengt in het gemeenschappelijk deel, profieldeel en vrije deel.

Hoofdstuk 7 gaat in op de uitwerking van het wetsvoorstel in algemene maatregelen van bestuur.

Hoofdstuk 8 gaat in op het advies van de Onderwijsraad.

De wijze van invoering van de voorstellen komt aan de orde in hoofdstuk 9.

Hoofdstuk 10 behandelt de uitvoeringsgevolgen, hoofdstuk 11 de financiële gevolgen.

De artikelsgewijze toelichting sluit deze memorie van toelichting af. [n.b. is in deze uitgave direct bij de artikelen geplaatst, red.]

2. Inhoud en doel van het wetsvoorstel

De regering beoogt het volgende met deze aanpassing van de profielen:

1. een opbouw van de profielen die beter organiseerbaar is voor de scholen, beter werkbaar voor de leraren en beter studeerbaar voor de leerlingen,
2. een opbouw van de profielen die meer ruimte laat voor eigen keuzen van scholen, leraren en leerlingen,
3. een opbouw van de profielen die meer ruimte geeft voor verdieping en voor variatie in het onderwijs, en

4. een opbouw van de profielen die zoveel mogelijk variatie biedt in mogelijke vooropleidingen voor studies op het gebied van bèta/techniek, waardoor meer leerlingen kunnen doorstromen naar zulke opleidingen.

De notitie ‘Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo’ van ondergetekende, die zij aan de Voorzitter van de Tweede Kamer heeft gezonden bij brief van 8 januari 2003 (OCWo300015), vat deze voorstellen als volgt samen (p. 11):
 “Het vrij complexe en versnipperde systeem van vakken en deelvakken wordt vervangen door een eenvoudiger systeem van volledige vakken, met een min of meer gestandaardiseerde omvang. Kort gezegd kan de verandering als volgt worden gekarakteriseerd: de vele verplichte, kleine vakken en deelvakken met weinig keuzemogelijkheid, worden vervangen door een kleiner aantal grote vakken die deels verplicht zijn en deels kunnen worden gekozen. Voor die keuze komt er ruimte.”

Het zou niet juist zijn om de voorstellen in dit wetsvoorstel samen te vatten als (alleen) gericht op verlichting (voor de leerling). Er zijn sinds de invoering van de profielstructuur in de wet in 1998 al enkele verlichtingsmaatregelen geweest. Maar die hebben geleid tot onevenwichtigheden in het programma en tot een geringere keuzeruimte. Het wetsvoorstel heeft nu juist mede de bedoeling, de keuzemogelijkheden voor scholen, leraren en leerlingen te vergroten, in het kader van het meer algemene streven om onnodige en knelende regelgeving tegen te gaan en meer ruimte te geven aan professionals en burgers om zelf hun verantwoordelijkheid te nemen. Door de versplintering van vakken tegen te gaan, wordt bovendien oppervlakkigheid bestreden en verdieping bevorderd, eenzijdigheid van werkvormen (‘saaiheid’) bestreden en verscheidenheid van werkvormen bevorderd.

3. De profielensystematiek waarop het wetsvoorstel betrekking heeft

Het wetsvoorstel omvat veranderingen in de artikelen 12 tot en met 15 van de WVO. Deze artikelen regelen de profielen in de bovenbouw van vwo en havo. Profielen zijn ‘voorgeprogrammeerde’ vakkenpakketten die aansluiting geven op bepaalde (groepen van) opleidingen in het hoger onderwijs (wo en hbo).
 Artikel 12 is de kern van de profielensystematiek. Het artikel onderscheidt een periode van voorbereidend hoger onderwijs in vwo en havo. Deze periode sluit aan op de onderbouw en omvat vier profielen.
 Het afzonderlijk onderscheiden van een periode van voorbereidend hoger onderwijs doet er overigens niet aan af dat er gedurende de hele cursus een doorlopende leerroute is:

ook de onderbouw is al (mede) gericht op voorbereiding op hoger onderwijs.
 Er zijn vier profielen. Artikel 12 noemt ze, en de artikelen 13 en 14 werken ze uit voor vwo en havo. Elke school voor vwo of havo moet alle profielen aanbieden.
 Elk profiel kent op zijn beurt weer drie delen:

- a. een gemeenschappelijk deel (voor alle profielen in vwo respectievelijk havo hetzelfde);
- b. een profielspecifiek deel;
- c. een vrij deel.

4. Achtergronden van het wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel is het eindresultaat van een langdurige en intensieve gedachtewisseling met organisaties en instellingen en met de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
 Een aantal hoofdlijnen werd gegeven in de notitie van de toenmalige staatssecretaris ‘Continuïteit en vernieuwing in de tweede fase havo/vwo’ (Kamerstukken II 2001/02, 28 000 VIII, nr. 98). Een uitwerking, met meer accent op een vergroting van keuzevrijheid, werd gegeven in de hierboven al genoemde notitie van de ondergetekende ‘Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo’. Deze notitie was bedoeld voor een brede discussie in het onderwijsveld. De reacties van de organisaties zijn aan de Kamer gezonden bij brief van 17 april 2003 (OCWo300297). De conclusies daaruit zijn weergegeven in de brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van 4 juli 2003 (Kamerstukken II 2003/04, 28 600 VIII, nr.138): een model met in beginsel drie verplichte examenvakken per profiel en twee keuze-examenvakken.

Het overleg daarover met de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 29 oktober 2003 (Kamerstukken II 2003/04, 29 200 VIII, nr. 77) leidde tot een aangepast voorstel: een model met in beginsel drie verplichte examenvakken per profiel, een zogenaamd profielkeuzevak en één vrij te kiezen examenvak (brief van 4 december 2003, 29 200 VIII, nr. 109).

De conclusies uit het overleg hierover (4 februari 2004, 29 200 VIII, nr. 123) zijn neergelegd in dit voorstel van wet. Het is een model met in drie profielen drie verplichte vakken in het profieldeel en een profielkeuzevak en in het profiel cultuur en maatschappij twee verplichte vakken in het profieldeel en twee profielkeuzevakken: voor alle profielen resteert dan één geheel vrij keuzevak. Vooral voor de bèta-profielen betekent dit dus een vermindering van de keuzemogelijkheden in vergelijking met de oorspronkelijke voorstellen. Dat betekent bij voorbeeld dat, anders dan bedoeld in die oorspronkelijke voorstellen, de ruimte voor een bètaleerling om een vak als geschiedenis te volgen, kleiner wordt.

5. Keuzevrijheid en maatschappelijke wensen

Gebleven zijn de vier profielen: natuur en techniek, natuur en gezondheid, economie en maatschappij, cultuur en maatschappij. Gebleven is ook de verdeling van de profielen in een gemeenschappelijk deel, een profieldeel en een vrij deel. De voorstellen in de notitie ‘Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo’ gingen uit van in beginsel drie vakken in het profieldeel, in plaats van drie tot zes in de bestaande structuur. Daardoor zouden nog twee examenvakken vrij gekozen kunnen worden en er zou bovendien nog een redelijk omvangrijk geheel vrij deel zijn. De maatschappelijke en politieke discussie daarover (en onder andere een eerder advies van de Onderwijsraad ter zake) heeft geleid tot het in dit wetsvoorstel opgenomen voorstel met voor de beide bèta-profielen wat minder keuzemogelijkheden dan in de oorspronkelijke voorstellen, ingegeven door de maatschappelijke wens om in de bètaprofielen te komen tot een uitbreiding van de totale onderwijstijd besteed aan de bètavakken (niet alleen in vergelijking met de oorspronkelijke voorstellen, maar ook in vergelijking met de bestaande situatie). Die uitbreiding van de onderwijstijd die wordt besteed aan de bètavakken, betekent wel dat de mogelijkheid voor bètaleerlingen om de opleiding te verbreden met cultureel-maatschappelijke vakken (bij voorbeeld geschiedenis) en economische vakken (bij voorbeeld economie, management en organisatie) is verkleind.

6. De voorstellen voor elk van de drie delen van de profielen

Dit hoofdstuk beschrijft de veranderingen die het wetsvoorstel inhoudt in het gemeenschappelijk deel, het profieldeel en het vrije deel.

6.1. Het gemeenschappelijke deel

Het gemeenschappelijke deel, dat verplicht is voor alle leerlingen, is meer beperkt en vereenvoudigd en kent voortaan enige keuzemogelijkheid.

In het vwo zijn wat de *moderne vreemde talen* betreft niet meer twee aangewezen zogenaamde ‘deeltalen’ verplicht (Frans en Duits): deze zijn in het atheneum vervangen door één volledige moderne taal, die gekozen mag worden.

De keuze die wordt gemaakt, kan ook zijn die voor Fries.

In het gymnasium is de ruimte voor de verplichte klassieke taal gevonden door de tweede moderne vreemde taal te vervangen door een klassieke taal. Zou dat niet gebeuren, dan zouden er in het gymnasium wel erg veel verplichtingen zijn op het gebied van taal – in de beide bètaprofielen zou dan zelfs geen examenvak ter keuze meer overblijven. De gymna-

siumleerling die dit wil, kan overigens een tweede (en derde) moderne vreemde taal volgen in het vrije deel (en/of als profielkeuzevak in de profielen economie en maatschappij en cultuur en maatschappij).

Het is verder de bedoeling om, met toepassing van artikel 15, eerste lid, onder d, bij algemene maatregel van bestuur [deze AMvB is het Inrichtingsbesluit, red.] te regelen dat de tweede moderne (vreemde) taal in een aantal in die algemene maatregel van bestuur aangewezen uitzonderingsgevallen mag worden vervangen door een ander vak ter keuze, een en ander ter beoordeling van de school. De aangewezen gevallen zullen dan zijn: leerlingen met stoornissen die specifiek betrekking hebben op taal of met zintuiglijke stoornissen die effect hebben op taal; leerlingen met een moedertaal anders dan de Nederlandse; leerlingen die één van beide bètaprofielen volgen, dat profiel naar verwachting voor het overige met succes kunnen afronden, maar waarvoor de verplichting om een tweede moderne vreemde taal te volgen dit naar verwachting zou verhinderen.

Door dit geheel van regelingen wordt een evenwicht bereikt in te stellen eisen: de wens om in het kader van de toenemend internationale oriëntatie van de samenleving zoveel mogelijk leerlingen een tweede moderne vreemde taal te laten volgen, de wens om ruimte te geven aan de gymnasiale vorming, de wens om in het kader van de kenniseconomie geen (bèta)talent verloren te laten gaan.

Voor het havo – waar de problemen van overladenheid, versplintering en het gebrek aan diepgang het grootst zijn – moet de conclusie zijn, dat er geen ruimte is voor een tweede moderne taal als verplichting voor alle leerlingen. Voor de leerlingen met het profiel cultuur en maatschappij is een tweede moderne vreemde taal wel verplicht. Verder kan de leerling die dit wil, een tweede/derde moderne vreemde taal volgen in het vrije deel en/of als profielkeuzevak in de profielen economie en maatschappij en cultuur en maatschappij. De regeling zoals nu getroffen voor de moderne vreemde talen doet tenslotte niet af aan het in het kader van de Europese Unie afgesproken streven dat alle leerlingen tenminste twee moderne vreemde talen zullen leren. Het Inrichtingsbesluit W.V.O. zal blijven garanderen dat leerlingen in de onderbouw van vwo en havo in het algemeen Engels, Frans én Duits zullen volgen.

Voor de maatschappelijke component van de gemeenschappelijke vorming werd in de oorspronkelijke Profielenwet een zogenaamd combinatievak ‘geschiedenis en maatschappijleer’ voorzien. Nu is gekozen voor het bestaande vak *maatschappijleer*.

Dat vak is het meest geschikt om in de eerste plaats gestalte te geven aan de zeer noodzakelijke burgerschapsvorming. Daarbij zal overigens worden aangesloten bij het

voor het combinatievak ontwikkelde examenprogramma. Verder speelt natuurlijk ook het vak geschiedenis een rol in de burgerschapsvorming: het is – met meer studielasturen dan in de huidige situatie – verplicht in het profiel cultuur en maatschappij en in het profiel economie en maatschappij. Ook is nu ruimte gemaakt om het te kunnen kiezen in het vrije deel van de bètaprofielen (hoewel die ruimte kleiner is dan in de oorspronkelijke voorstellen).

In afwijking van de oorspronkelijke voorstellen, is het vak *algemene natuurwetenschappen* in het vwo gehandhaafd in het gemeenschappelijke deel, dus voor alle leerlingen. Voor zo'n afzonderlijk (klein) vak is in het havo als verplichting niet de ruimte, maar er wordt naar gestreefd wel de inhoudelijke kern van het vak op andere wijze dan in een afzonderlijk verplicht vak ook in het havo te behouden.

Het vak *culturele en kunstzinnige vorming* is in principe gehandhaafd voor alle leerlingen waarvoor het verplicht was: de leerlingen van atheneum en havo. Maar waar dat vak voor de leerlingen van het gymnasium was vervangen door het vak *klassieke culturele vorming*, wordt het nu in de wet ook mogelijk voor de leerlingen van het atheneum om culturele en kunstzinnige vorming te vervangen door klassieke culturele vorming.

De achtergrond daarvan is, dat dit laatste vak de noodzakelijke aanvulling vormt van de klassieke talen – vandaar de positie in het gymnasium, waar onderwijs in de klassieke talen verplicht is. Maar een klassieke taal (in de praktijk: Latijn) kan ook worden gekozen door de leerling van het atheneum. Dan moet als aanvulling daarop ook in dat geval klassieke culturele vorming gevolgd worden: doordat dit nu als vervanging van culturele en kunstzinnige vorming kan, wordt deze keuze vergemakkelijkt.

6.2. Het profieldeel

In het profiel *natuur en techniek* zijn er drie verplichte vakken (wiskunde, natuurkunde, scheikunde) en een zogenaamd profielkeuzevak, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen. Voor de profielkeuzevakken wordt gedacht aan een keuze uit wiskunde (een andere vorm van wiskunde dan het verplichte vak), biologie, informatica en een nieuw te ontwikkelen geïntegreerd, modulair opgebouwd, bètavak. Dat vak is bedoeld om te komen tot een verdieping en verbreding voor de leerlingen in dit profiel en dan wel op een wijze die ruimte geeft aan de meer interdisciplinaire benadering die een groot deel van het moderne onderzoek op bètaterrein kenmerkt. Gehoopt wordt, dat het vak ook een bijdrage kan leveren aan het aantrekkelijker maken van het onderwijs in de exacte vakken,

waardoor meer leerlingen zouden worden uitgedaagd tot het kiezen van een vervolgopleiding op het gebied van bèta/techniek. Over dit vak en andere zaken heeft inmiddels een z.g. profielcommissie geadviseerd.

Als dit vak in voldoende mate is ontwikkeld en aan de verwachtingen voldoet, kan worden overwogen om het alsnog als vierde profielvak verplicht te stellen.

In het profiel *natuur en gezondheid* zijn de verplichte vakken wiskunde, biologie en scheikunde en er is een profielkeuzevak. Voor de profielkeuzevakken wordt op grondslag van het advies van de profielcommissie gedacht aan de vakken natuurkunde, aardrijkskunde (het nieuw ontwikkelde examenprogramma voor dat vak omvat voor ongeveer de helft natuurkundige aardrijkskunde) en het nieuwe bètavak.

In het profiel *economie en maatschappij* zijn de verplichte vakken wiskunde, economie en geschiedenis. Voor de profielkeuzevakken is de logische keuze: management en organisatie, aardrijkskunde, maatschappijleer, een moderne vreemde taal.

In het profiel *cultuur en maatschappij* zijn de verplichte vakken in het vwo wiskunde en geschiedenis en in het havo geschiedenis en een moderne vreemde taal. Er moet een profielkeuzevak worden gekozen uit een culturele groep (een kunstvak, filosofie, een moderne vreemde taal of, in het vwo, een klassieke taal) en één uit een maatschappelijke groep (aardrijkskunde, maatschappijleer, economie).

In het vwo-profiel cultuur en maatschappij is dus wiskunde als verplicht vak opgenomen en in het havo-profiel niet. Dat verschil wordt veroorzaakt door de onderscheiden functies van vwo en havo. Het vwo bereidt voor op het wetenschappelijk onderwijs, het havo op het hoger beroepsonderwijs. In vrijwel alle opleidingen op het gebied van cultuur en maatschappij in het wetenschappelijk onderwijs is enige kennis van de wiskundige denkwijze noodzakelijk of tenminste gewenst. Dat geldt bijvoorbeeld voor alle sociaal-wetenschappelijke opleidingen (statistiek), maar tegenwoordig ook bij vele andere opleidingen op dit gebied.

In het hoger beroepsonderwijs geldt dat niet. Dat wil niet zeggen dat er ook in het hoger beroepsonderwijs geen individuele opleidingen op dit gebied zouden zijn waarvoor kennis van wiskunde wél gewenst zou zijn. In dat verband wordt vaak gewezen op de lerarenopleiding voor het primair onderwijs, in verband met het rekenonderwijs. Echter, wiskunde-onderwijs op het niveau van de bovenbouw havo is geen rekenonderwijs. De rekenaar-

digheid waarover een aankomende student aan de lerarenopleiding moet beschikken, moet voldoende ontwikkeld zijn in het primair onderwijs en in de drie jaar onderbouw. Bij sommigen is dat niet het geval, maar wiskunde-onderwijs op voorbereidend hoger niveau lost dat vanzelfsprekend niet op – het is zelfs voor zo’n leerling volkomen zinloos, omdat het feitelijk juist door dat gebrek aan rekenvaardigheid door deze leerling niet te volgen is. Met andere woorden: waar een gebrek aan rekenvaardigheid wordt geconstateerd waar die vaardigheid wel noodzakelijk is, moet dat worden opgelost door *rekenonderwijs* waar dat wordt geconstateerd – op de lerarenopleiding dus. Die moet daaraan inderdaad prioriteit geven, want rekenen is een basisvaardigheid die in het primair onderwijs moet worden geleerd. Dan zal de opleiding voor sommige studenten ook moeten durven concluderen dat de rekenvaardigheid onvoldoende is en blijft om een getuigschrift van de lerarenopleiding te kunnen afgeven: niet iedereen kan leraar in het primair onderwijs worden. Dat gegeven kan het havo-curriculum niet oplossen. Ook daarom heb ik onlangs met de lerarenopleidingen afgesproken, dat zij hieraan bijzondere aandacht zullen schenken, met name in de propedeusefase. Zonodig zal er een bindend studieadvies worden gegeven. Overigens: vanzelfsprekend kan de havo-leerling voor wie dat dienstig lijkt, wiskunde kiezen als vak in het vrije deel. Dat is dan de wiskunde uit het profiel economie en maatschappij: een volwaardig vak en dus niet het zeer beperkte deelvak dat nu nog verplicht is in het havo-profiel cultuur en maatschappij.

6.3. Het vrije deel

In het vrije deel moet nog ten minste één vrij te kiezen examenvak worden gevolgd. De vaststelling van het aantal normatieve studielasturen per vak zal zodanig zijn, dat dan daarnaast nog een geheel vrij deel overblijft dat voldoende is voor geheel eigen keuzen van scholen. De scholen behoeven niet te voorzien in specifieke invullingen daarvoor in de vorm van aparte modules etc. Met andere woorden: die ruimte is geheel vrij, de school kan die ruimte ook aan de leerling laten (die daarvan bijvoorbeeld gebruik kan maken om een extra examenvak te kiezen of om meer tijd te besteden aan een examenvak uit het gemeenschappelijk deel of uit het profieldeel).

7. De uitwerking van het wetsvoorstel in algemene maatregelen van bestuur

In het voorgaande zijn de hoofdlijnen van de nieuwe profielstructuur geschetst. Een aantal zaken zal nader moeten worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur: het zijn wijzigingen van het *Inrichtingsbesluit W.V.O.* en het *Eindexamenbesluit v.w.o.- h.a.v.o.- m.a.v.o.-v.b.o.* Daarbij gaat het onder andere om het aantal normatieve studielasturen per

vak. Die zijn niet verplichtend voor de scholen, maar normerend voor de Minister zelf bij de vaststelling van de zwaarte van de vakken in de examenprogramma’s. Dit wordt nu dan ook nadrukkelijk in de wet zelf als functie van de normatieve studielast vermeld. Verder zullen de *examenprogramma’s* moeten worden gewijzigd. Ze zullen inhoudelijk niet helemaal opnieuw worden vastgesteld, maar zoveel mogelijk aansluiten bij de bestaande of bij nieuw voorgestelde die volledig zijn ontwikkeld en waarover de besluitvorming is afgerond. De examenprogramma’s zullen ook globaler zijn dan die van nu. Ze zullen in elk geval niet meer allerlei voorschriften bevatten over de vorm van het schoolexamen (en daardoor feitelijk over de vorm van het onderwijs). Ze zullen meer ruimte geven voor eigen keuzen door de scholen. De CEVO, de Centrale examencommissie vaststelling opgaven, kan een meer gedetailleerde uitwerking geven voor de onderdelen van het centraal examen. En het Instituut voor leerplanontwikkeling (SLO) kan een meer gedetailleerde uitwerking voor de onderdelen van het schoolexamen geven. Die laatste uitwerking zal een hulpmiddel zijn voor scholen, leraren en de makers van leermiddelen – de uitwerking is niet verplichtend voor de scholen. Deze nieuwe opzet van de examenprogramma’s zal een cultuuromslag vergen van scholen, leraren, vervolgonderwijs, onderwijsorganisaties, ondersteuningsinstellingen, geïnteresseerde maatschappelijke organisaties en politieke organen. Dit is een reden te meer om niet tegelijk over te gaan tot ingrijpende inhoudelijke vernieuwingen. Een andere reden om dit niet te doen, is de tijd die alle betrokkenen nodig hebben voor het invoeren van de aanpassingen. Nadat examenprogramma’s opnieuw zijn geformuleerd, moeten ook nog leermiddelen worden ontwikkeld en de scholen moeten de mogelijkheid hebben daaruit een gefundeerde keuze te maken en zich ook voor het overige voor te bereiden op de nieuwe inhoud.

8. Advies van de Onderwijsraad

De Onderwijsraad adviseerde over het wetsvoorstel bij brief van 13 januari 2005 (kenmerk OR/20050009/805).

De raad waardeert het wetsvoorstel in algemene zin positief. De voorstellen zijn volgens de raad realistisch en komen tegemoet aan de knelpunten. Daarnaast biedt de opbouw van de profielen, aldus de raad, voldoende grondslag voor een brede kennis en is sprake van een samenhangend vakkenpakket. Voor de raad is dat een belangrijk voordeel. De studeerbaarheid voor leerlingen wordt vergroot. De raad onderschrijft ook het uitgangspunt van meer keuzemogelijkheden en ook de gekozen uitwerking, waarbij de bètaleerlingen (toch) minder keuzemogelijkheden hebben dan de leerlingen met een maatschappijprofiel. Daardoor, zo stelt de raad vast, is de positie van de bètavakken versterkt.

De raad heeft verder de indruk dat er bij de direct betrokkenen een redelijke tevredenheid is over de aanpassingen: er zijn weloverwogen keuzes gemaakt naar aanleiding van een uitgebreid interactief proces, zo stelt hij vast. Verder geeft het voorstel scholen, leraren en leerlingen meer ruimte om naar eigen inzicht keuzes te maken. De voorstellen hebben, zo constateert de raad, ook een voldoende draagvlak. De raad denkt, dat met de voorgestelde aanpassingen de vernieuwing van de tweede fase een stap verder is gekomen. Het verheugt de regering dat het wetsvoorstel dit positieve onthaal bij de Onderwijsraad blijkt te vinden.

De raad plaatst een aantal kanttekeningen waarop de regering wil ingaan. De raad vraagt in de eerste plaats aandacht voor het vak geschiedenis. Hij stelt voor om alsnog te besluiten tot invoering van het combinatievak ‘geschiedenis en maatschappijleer’. De regering deelt de mening van de raad dat het vak geschiedenis belangrijk is. Het vak heeft dan ook een plaats in beide maatschappijprofielen. Maar, en dit moet mede worden gezien in relatie tot een andere wens die de raad uitspreekt (namelijk: méér ruimte voor de bètavakken), er is door deze voorstellen voldoende ruimte om een volwaardig vak geschiedenis te kiezen ook in het vrije deel van de bètaprofielen (hoewel minder dan in de oorspronkelijke voorstellen). Daarbij moet worden bedacht, dat geschiedenis door alle leerlingen havo en vwo wordt gevolgd in de eerste drie leerjaren. De bovenbouw is niet bedoeld voor uitbreiding van die algemene vorming uit de onderbouw, maar voor verdieping en dus een bepaalde mate van specialisatie: dat kan in een vak geschiedenis in de bovenbouw waaraan meer tijd wordt besteed dan nu (dat is namelijk de consequentie van de voorstellen). Daardoor wordt meer recht gedaan aan de specifieke historische vorming dan door nogmaals de combinatie met maatschappijleer in een voor alle leerlingen verplicht te klein vak te beproeven, die uiteindelijk leidt tot onvruchtbare tegenstellingen tussen de vakken. Bovendien acht de regering een afzonderlijk vak maatschappijleer, met als kernonderwerp de voor alle leerlingen juist nu heel wezenlijke burgerschapsvorming, ook belangrijk. Het examenprogramma voor maatschappijleer wordt overigens gebaseerd op voorstellen van de commissie De Rooy voor het (toen nog voorziene) combinatievak. Doordat het een voorstel is van de commissie De Rooy, is de afstemming met geschiedenis gegarandeerd. Burgerschap is in het voorstel de kern en in de uitwerking zijn historische elementen die in dat kader van belang zijn, gehandhaafd.

De raad merkt op, dat hij de keuze om de deeltalen af te schaffen begrijpt, maar ook betreurt. De regering is met deze keuze tegemoet gekomen aan een in het onderwijsveld breed naar voren gebrachte wens.

De raad veronderstelt in dit verband dat, met het afschaffen van de deeltalen, er in het gemeenschappelijke deel minder ruimte is overgebleven voor talen. Maar in het vwo is het omgekeerde het geval: de twee deeltalen Frans en Duits zijn daar vervangen door één tweede moderne vreemde taal met meer uren dan nu voor de twee deeltalen samen. In het havo is de ene deeltaal afgeschaft en is er geen ruimte voor een hele tweede taal. Maar een passende ruimte (groter dan voorheen) is er wel in het profiel cultuur en maatschappij (tweede vreemde taal verplicht), in het profiel economie en maatschappij (tweede vreemde taal profielkeuzevak) en in de beide bètaprofielen (vrije keuzevak).

De raad merkt op, dat hij in een eerder advies pleitte voor meer ruimte voor de bètavakken (en dus minder ruimte voor keuzevakken in de bètaprofielen, bijvoorbeeld geschiedenis en economische vakken). Dat advies was naar aanleiding van de discussievoorstellen ‘Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo’. Mede dit advies van de raad was aanleiding voor de aanpassingen van de voorstellen, zoals die nu zijn vastgelegd in dit wetsvoorstel (zie de hoofdstukken 4, 5 en 6, paragraaf 2, van deze memorie van toelichting). De ruimte voor de verplichte bètavakken is aanzienlijk vergroot.

Verder vraagt de raad aandacht voor de mogelijkheid om ook beroepsgerichte componenten in de profielen op te nemen. De regering merkt in de eerste plaats op dat het een misverstand zou zijn om te menen dat zulke componenten nu helemaal ontbreken. Ze hebben een belangrijke plaats in de vakken informatica en management en organisatie (ze vormen zelfs de kern van die vakken, die tot de meest populaire keuzevakken behoren) en economie, en ook steeds meer, in de vorm van relevante contexten, in de bètavakken (waarbij ook steeds meer wordt samengewerkt met bedrijven, bijvoorbeeld in het project JetNet). De regelgeving voor de tweede fase maakt het bovendien al mogelijk dat scholen zelf eigen examenvakken op dit gebied ontwikkelen. Tot nu toe is van die mogelijkheid nauwelijks gebruik gemaakt (in de invoeringsfase van de nieuwe bovenbouw is dat begrijpelijk), maar op dit moment zijn er initiatieven in deze richting.

Ook merkt de raad terecht op, dat de voorstellen voor de profielen tweede fase aansluiten bij wat in andere landen gebruikelijk is. Maar volgens de raad is in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk de keuzestructuur in Nederland ingewikkeld. Afgezien van de vraag

welke conclusie de raad daaraan zou willen verbinden, kan de regering niet meegaan in deze vaststelling. In principe is de keuze in Nederland gericht op vier profielen – dat is gezien vanuit het perspectief van de praktische organisatie op schoolniveau (en die zou doorslaggevend moeten zijn in de beoordeling) aanzienlijk eenvoudiger dan een volkomen vrije keuze van vakken zoals in Angelsaksische landen.

Die geheel vrije keuze heeft ook inhoudelijke nadelen – het zijn mede die nadelen die ertoe hebben geleid dat in het Verenigd Koninkrijk als reactie daarop het Internationale Baccalaureaat is ontwikkeld (dat ook in de benaming aansluit bij de continentale traditie). Dat IB lijkt dan ook in zijn structuur veel meer op de profielen dan de raad veronderstelt. Bij zowel de profielen als het IB gaat het om een gestructureerde keuze die bovendien inhoudelijk verwantschap heeft. De opsomming van vakken van het IB die de raad noemt in noot 20 van zijn advies lijkt sterk op de opsomming van het gemeenschappelijke deel (incl. de in elk vwo-profiel verplichte wiskunde). Maar uit die opsomming blijkt ook het verschil: de profielen omvatten daarnaast een samenhangend en gespecialiseerd profiel-deel dat is gericht op verdieping. De ruimte die de raad bijvoorbeeld wil voor de bètavakken, is er in het IB niet. Waar de raad een open oog bepleit voor ruimte voor het IB (als regulier systeem overigens onbetaalbaar), is deze dan ook in strijd met de opvatting van de raad dat er veel ruimte nodig is voor de bètavakken, in samenhang. In het IB is er, naast wiskunde, alleen maar ruimte voor één natuurwetenschappelijk vak (zie noot 20 van het advies van de raad), dat bovendien haalbaar moet zijn voor alle leerlingen (want iedere leerling moet zo'n vak kiezen). Daar staat dan een zekere breedte op het vlak van cultuur en maatschappij tegenover.

Het is voorts, in overeenstemming met wat de raad daarover zeer terecht opmerkt, inderdaad de bedoeling om de scholen in staat te stellen de aanpassingen zorgvuldig in te voeren. Daartoe zal er voorlichting plaatsvinden (door het Tweede Fase Adviespunt en ondersteuningsinstellingen) en worden andere vormen van ondersteuning voorzien. Cruciaal voor een goede voorbereiding is het tijdig beschikbaar zijn van de nieuwe leermiddelen en dus van de regelgeving waarop deze zijn gebaseerd (wet, besluiten en vooral examenprogramma's).

De raad stelt verder voor om in het wetsvoorstel een evaluatiebepaling op te nemen met de verplichting voor de minister om binnen vijf jaar na inwerkingtreding van de wet aan de Staten-Generaal een verslag te zenden over de doeltreffendheid en de effecten van de nieuwe wettelijke bepalingen in de praktijk.

Zonder twijfel is enigerlei vorm van evaluatie als zodanig inderdaad wenselijk. Maar de Aanwijzingen voor de regelgeving onder nr. 164 (evaluatiebepaling) gaan er vanuit dat een evaluatiebepaling wordt opgenomen indien “het wenselijk is te bepalen dat” een wet eenmalig of periodiek wordt geëvalueerd. En juist de wenselijkheid (in wezen: noodzaak) van een wettelijke bepaling ontbreekt volgens de regering. Wat kan een evaluatiebepaling toevoegen aan dat wat er al is? Met name interactieve beleidsvorming en de rapportage daarover naar de Staten-Generaal (zie Koers VO) en het Onderwijsverslag (dat op basis van artikel 23 van de Grondwet naar de Staten-Generaal wordt gezonden) zijn goede en afdoende middelen om op de hoogte te komen en vooral te blijven van de praktische gang van zaken. Daarbij moet nog worden gevoegd dat in de huidige opzet van de rijksbegroting en vanzelfsprekend ook het departementale Jaarverslag eveneens veel informatie wordt gegeven over de effecten van het beleid.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat het Onderwijsverslag de laatste jaren is gemoderniseerd. Het is niet alleen meer een ‘statisch’ verslag van de staat van het onderwijs (de minimale eis die de Grondwet stelt), maar het besteedt jaarlijks ook aandacht aan relevante thema's in een breder tijdsperspectief. De ontwikkeling van de tweede fase havo/vwo is zo'n thema. [Inmiddels is er wel een evaluatiebepaling in de wet opgenomen, mede omdat ook de Tweede Kamer daar op aandrong, red.]

9. De wijze van invoering van de voorstellen

De wijzigingen zullen successievelijk per schooljaar/leerjaar worden ingevoerd. Zolang de invoering nog niet volledig heeft plaatsgevonden, gelden ook nog de bestaande voorschriften. Dit is ook de invoeringssystematiek van de oorspronkelijke Profielenwet. Ook is een overgangsregeling opgenomen om nog enige tijd eind- en staatsexamens oude stijl te kunnen afnemen.

10. Uitvoeringsgevolgen

Het doel van de voorstellen is onder meer, dat de profielen door een meer ‘robuuste’ structuur beter te organiseren zijn op schoolniveau. Ook op het niveau van landelijke instellingen zal de uitvoering eenvoudiger worden.

11. Financiële gevolgen

De nieuwe structuur vergt niet meer middelen voor de scholen.

DEEL 2

Wijzigingen Inrichtingsbesluit (met toelichtingen)

Wijzigingen Eindexamenbesluit (met toelichtingen)

Wijzigingen Staatsexamenbesluit (met toelichtingen)

Overige bepalingen (met toelichtingen)

Nota van toelichting bij de wijzigingen van de diverse besluiten (algemeen gedeelte)

Besluit van 22 december 2006, houdende wijziging van onder meer het Inrichtingsbesluit W.V.O., het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o., en het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000 in verband met wijziging van de wettelijke bepalingen over de tweede fase van het havo en vwo

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 26 oktober 2006, nr. WJZ/2006/38538 (3803), directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Gelet op de artikelen 13, derde tot en met zevende lid, 14, tweede tot en met zesde lid, 15, 22, 29, vierde lid, 60 van de Wet op het voortgezet onderwijs en artikel V van de Wet van 27 april 2006 (Stb. 2006, 251) tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs ter aanpassing van de profielen in de tweede fase van het vwo en het havo (aanpassing profielen tweede fase vwo en havo);

De Raad van State gehoord (advies van 16 november 2006, No. Wo5.06.0463/III);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 18 december 2006, nr. WJZ/2006/38693 (3803), directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Wijzigingen Inrichtingsbesluit (met toelichtingen)

Artikel I. Wijziging Inrichtingsbesluit W.V.O.

Het Inrichtingsbesluit W.V.O. wordt als volgt gewijzigd:

Toelichting algemeen

In artikel I, onderdeel H, artikel II, onderdelen C, E, F, G, H, I, J, K, P, S, en U, en artikel III, onderdelen B, C, E, F, G, I, L, N en P, is de terminologie aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term 'vrijstelling' gebruikt en voor een individueel geval de term 'onthefing'. Tot nu toe werd de term 'vrijstelling' ook gebruikt voor een individueel geval. In artikel V, vijfde lid, is voor de volledigheid voorzien in een overgangsbepaling die eerder verstreekte vrijstellingsbewijzen gelijkstelt met het nu gehanteerde begrip 'bewijzen van ontheffing'.

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

In de begripsbepaling van 'de vakken behorende tot de beeldende vorming' wordt 'handvaardigheid (handenarbeid)' vervangen door 'handvaardigheid' en wordt 'handvaardigheid (textiele werkvormen)' vervangen door 'textiele vormgeving'.

Toelichting:

De benaming van twee kunstvakken is aangepast.

B

In artikel 21, vierde lid wordt 'letterkunde' telkens vervangen door: literatuur.

Toelichting:

De benaming van de beide klassieke talen in de onderbouw is aangepast aan die in de bovenbouw.

[Na de wijzigingen uit deze publicatie, luidt het artikel als volgt:

Artikel 21. Aanvullende bepalingen eerste drie leerjaren v.w.o. en h.a.v.o.

1. Het onderwijsprogramma in de eerste drie leerjaren aan een school voor v.w.o. en een school voor h.a.v.o. omvat tevens onderwijs in Franse taal en Duitse taal.
2. Het bevoegd gezag kan een leerling van een school als bedoeld in het eerste lid ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in Franse taal of Duitse taal, indien de leerling onderwijs volgt in Spaanse taal, Russische taal, Italiaanse taal, Arabische taal of Turkse taal.
3. Het bevoegd gezag kan een leerling van een school als bedoeld in het eerste lid ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in Franse taal of Duitse taal dan wel in beide talen, indien de leerling
 - a. voor de eerste maal tot een school voor h.a.v.o. of een school voor v.w.o. is toegelaten,
 - b. is geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste,
 - c. voordien buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs heeft gevolgd, en
 - d. daarbij geen of te weinig onderwijs in de desbetreffende taal of talen heeft gevolgd.
4. In de eerste drie leerjaren van een gymnasium wordt tevens onderwijs verzorgd in Latijnse taal en letterkunde en Griekse taal en letterkunde.]

C

Artikel 23 vervalt.

Toelichting:

Als gevolg van de wijzigingen in artikel 22 van de WVO is het artikellid dat gaat over het aantal te verzorgen lessen lichamelijke opvoeding vervallen. Bij de regeling onderbouw (Kamerstukken II, 2005/06, 30 323) zijn de overige leden in dit artikel komen te vervallen. Met het vervallen van de bepaling over lessen lichamelijke opvoeding vervalt het gehele artikel.

D

Artikel 26a vervalt.

Toelichting:

Omdat in artikel 15 van de WVO de bepaling over de vaststelling bij AMvB van de normatieve studielast is vervallen, vervalt in het Inrichtingsbesluit artikel 26a dat aan deze bepaling uitvoering gaf.

E

Artikel 26b komt te luiden:

Artikel 26b. Inrichting profielen v.w.o.

1. Het gemeenschappelijk deel van elk profiel in het atheneum omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
 - a. Nederlandse taal en literatuur: 480,
 - b. Engelse taal en literatuur: 400,
 - c. Franse taal en literatuur, Duitse taal en literatuur, Spaanse taal en literatuur, Russische taal en literatuur, Italiaanse taal en literatuur, Arabische taal en literatuur, Turkse taal en literatuur, of Friese taal en cultuur ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt: 480,
 - d. maatschappijleer: 120,
 - e. algemene natuurwetenschappen: 120,
 - f. culturele en kunstzinnige vorming of ter keuze van de leerling klassieke culturele vorming, voor zover het bevoegd gezag dit aanbiedt, met dien verstande dat het vak klassieke culturele vorming in elk geval deel uitmaakt van het profiel indien ook Latijnse taal en literatuur of Griekse taal en literatuur, dan wel beide, deel uitmaken van het profiel: 160, en
 - g. lichamelijke opvoeding : 160.
2. Het gemeenschappelijk deel van elk profiel in het gymnasium omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
 - a. Nederlandse taal en literatuur: 480,
 - b. Engelse taal en literatuur: 400,
 - c. Latijnse taal en literatuur of Griekse taal en literatuur: 600,
 - d. maatschappijleer: 120,
 - e. algemene natuurwetenschappen: 120,
 - f. klassieke culturele vorming: 160, en
 - g. lichamelijke opvoeding : 160.
3. Het profieldeel van het profiel natuur en techniek in het gymnasium en atheneum omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
 - a. wiskunde B: 600,

- b. natuurkunde: 480,
 - c. scheikunde: 440, en
 - d. een van de volgende profielkeuzevakken, ter keuze van de leerling, voorzover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. natuur, leven en technologie: 440;
 - 2°. informatica: 440;
 - 3°. biologie: 480;
 - 4°. wiskunde D: 440.
4. Het profieldeel van het profiel natuur en gezondheid in het gymnasium en atheneum omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
- a. wiskunde A: 520, met dien verstande dat de leerling het vak wiskunde A kan vervangen door wiskunde B, voorzover het bevoegd gezag dit vak als onderdeel van dit profiel aanbiedt,
 - b. biologie: 480,
 - c. scheikunde: 440, en
 - d. een van de volgende profielkeuzevakken ter keuze van de leerling, voorzover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. natuur, leven en technologie: 440;
 - 2°. aardrijkskunde: 440;
 - 3°. natuurkunde: 480.
5. Het profieldeel van het profiel economie en maatschappij in het gymnasium en atheneum omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
- a. wiskunde A: 520, met dien verstande dat de leerling het vak wiskunde A kan vervangen door wiskunde B, voorzover het bevoegd gezag dit vak als onderdeel van dit profiel aanbiedt,
 - b. economie: 480,
 - c. geschiedenis: 440, en
 - d. een van de volgende profielkeuzevakken ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. management en organisatie: 440;
 - 2°. aardrijkskunde: 440;

- 3°. maatschappijwetenschappen: 440;
- 4°. Franse taal en literatuur, Duitse taal en literatuur, Spaanse taal en literatuur, Russische taal en literatuur, Italiaanse taal en literatuur, Arabische taal en literatuur, Turkse taal en literatuur of Friese taal en cultuur: 480.

6. Het profieldeel van het profiel cultuur en maatschappij in het gymnasium en atheneum omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
- a. wiskunde C: 480, met dien verstande dat de leerling het vak wiskunde C kan vervangen door wiskunde A of wiskunde B, voorzover het bevoegd gezag deze vakken als onderdeel van dit profiel aanbiedt,
 - b. geschiedenis: 480,
 - c. een van de volgende culturele profielkeuzevakken ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. kunst (beeldende vormgeving), kunst (muziek), kunst (drama), kunst (dans), muziek, tekenen, handvaardigheid of textiele vormgeving: 480;
 - 2°. filosofie: 480;
 - 3°. Franse taal en literatuur, Duitse taal en literatuur, Spaanse taal en literatuur, Russische taal en literatuur, Italiaanse taal en literatuur, Arabische taal en literatuur, Turkse taal en literatuur, Friese taal en cultuur met een normatieve studielast van 480 uren, Latijnse taal en literatuur of Griekse taal en literatuur met een normatieve studielast van 600 uren;
 - d. een van de volgende maatschappelijke profielkeuzevakken ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. aardrijkskunde: 440;
 - 2°. maatschappijwetenschappen: 440;
 - 3°. economie: 480.
7. Het vrije deel van elk profiel in het gymnasium en atheneum kan omvatten:
- a. de vakken, genoemd in het eerste tot en met het zesde lid, voor zover nog niet gekozen, met dien verstande dat:
 - 1°. van de vakken wiskunde A, wiskunde B en wiskunde C er slechts één deel kan uitmaken van het profiel, dat wiskunde D uitsluitend kan worden gekozen indien ook wiskunde B deel uitmaakt van het profiel, en
 - 2°. kunst (beeldende vormgeving) niet gekozen kan worden in combinatie met tekenen, handvaardigheid of textiele vormgeving, dat kunst (muziek) niet gekozen

- kan worden in combinatie met muziek, en
- 3°. van de vakken tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving er slechts één deel kan uitmaken van het profiel,
- b. de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren, met dien verstande dat deze vakken slechts deel kunnen uitmaken van het vrije deel voorzover de desbetreffende taal niet reeds eerder is gevolgd of al deel uitmaakt van het profiel:
- 1°. Spaanse taal en literatuur (elementair): 480,
- 2°. Russische taal en literatuur (elementair): 480,
- 3°. Italiaanse taal en literatuur (elementair): 480,
- 4°. Arabische taal en literatuur (elementair): 480, en
- 5°. Turkse taal en literatuur (elementair): 480,
- c. de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast in uren:
- 1°. kunst (algemeen): 200,
- 2°. bewegen, sport en maatschappij: 440, en
- d. door het bevoegd gezag vast te stellen vakken en andere programma-onderdelen.

Toelichting:

De grondslag van artikel 26b is artikel 15, eerste lid, onderdelen b en c, van de WVO. Artikel 26b bevat voor het vwo de nadere ordening van de vakken binnen de profielen. Samen met artikel 26c, dat hetzelfde doet voor het havo, vormt artikel 26b de kern van de wijziging van het Inrichtingsbesluit. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de 'oude' bepalingen zijn het verdwijnen van deelvakken en de mogelijkheid voor de leerling om meer keuzes te maken binnen het gevolgde profiel. Die keuzes betreffen onder meer de in onderdeel A genoemde profielkeuzevakken. Daarbij is de keuze van de leerling afhankelijk van de ruimte die het bevoegd gezag biedt.

Artikel 26b is, voor het gemeenschappelijk deel, gesplitst in atheneum (eerste lid) en gymnasium (tweede lid). Voor deze splitsing is gekozen om de verschillen tussen atheneum en gymnasium wat het gemeenschappelijk deel betreft goed zichtbaar te maken.

In het eerste lid zijn de deeltalen Frans 1 en Duits 1 vervangen door een keuze voor één volledige moderne vreemde taal (onderdeel c).

Uit de WVO volgt dat indien de leerling een klassieke taal volgt in het profieldeel Cultuur en Maatschappij of in het vrije deel van het atheneum, de leerling tevens klassieke culturele vorming volgt in plaats van culturele kunstzinnige vorming in het gemeenschappelijk deel. Onderdeel f van het eerste lid van artikel 26b moet dus in combinatie met de WVO gelezen

worden. Daarnaast kan klassieke culturele vorming als zelfstandig vak worden gekozen in plaats van culturele kunstzinnige vorming.

In het tweede lid is de ordening van vakken in het gemeenschappelijk deel van het gymnasium geregeld. Deze ordening verschilt met die voor het atheneum alleen voor de klassieke talen en klassieke culturele vorming (onderdelen c en f). Door de omvang van de klassieke taal is het aantal studielasturen voor het gymnasium iets hoger dan voor het atheneum. Dit is geen verandering ten opzichte van het oude systeem. Formeel komt de studielast voor het gymnasium boven 4800 uren over drie jaren, dus boven 1600 uur per jaar. In de werkelijkheid is dat niet het geval. De extra ruimte voor de klassieke taal (120 studielasturen meer dan voor de moderne vreemde taal) vindt de gymnasiast óf in het vrije deel óf doordat hij minder tijd nodig heeft voor de overige vakken. Dit is het 'extra' dat het gymnasium kenmerkt.

Het derde tot en met het zesde lid van artikel 26b bevatten de vakken die behoren tot de profielen van de vier verschillende profielen binnen het VWO. De leerling volgt bij het gekozen profiel de in deze leden voorgeschreven vakken. Het profielwerkstuk, met zowel in vwo als havo een omvang van 80 studielasturen die bovenop die van de afzonderlijke vakken komt, wordt in dit artikel niet afzonderlijk genoemd omdat het direct verbonden is met een of meer van de vakken en niet als een afzonderlijk te verzorgen vak zal worden behandeld. Bij de bepalingen in het Eindexamenbesluit heeft het profielwerkstuk echter wel de status van een afzonderlijk vak.

In het profiel natuur en techniek krijgt het nieuw te ontwikkelen geïntegreerd, modulair opgebouwd bètavak op voorstel van de daartoe ingestelde stuurgroep, daarbij voortbouwend op de Profielcommissie natuur en techniek/natuur en gezondheid de naam 'natuur, leven en technologie'. Een ander nieuw profielkeuzevak is wiskunde D, inhoudelijk te omschrijven als 'voortgezette wiskunde'. Het omvat elementen van wiskunde A en C die niet in wiskunde B voorkomen, en daarnaast aanvullende modules die het vak aantrekkelijk maken voor specifiek in wiskunde geïnteresseerde leerlingen: er is sprake van verbreding en verdieping.

Bij het profiel natuur en techniek omvat het profieldeel meer studielasturen dan bij de andere profielen; dit als gevolg van de omvang van het vak wiskunde B. Deze 'extra' uren worden in mindering gebracht op het geheel vrije deel, zodat de totale studielast voor elk profiel gelijk blijft.

In het profiel natuur en gezondheid is eveneens een plaats ingeruimd voor het nieuwe geïntegreerde bètavak 'natuur, leven en technologie' als profielkeuzevak. Welke de profielkeuzevakken zijn, is bepaald op grond van het advies van de profielcommissies.

In het profiel economie en maatschappij is het vak geschiedenis een verplicht vak geworden. Als gevolg daarvan dient ook in dit profiel naast de verplichte vakken nog één profielkeuzevak te worden gekozen.

In het profiel cultuur en maatschappij zijn er twee verplichte vakken en dienen twee profielkeuzevakken te worden gekozen, waarvan één met een maatschappelijk karakter en één met een cultureel karakter. De benaming van het vak maatschappijleer als profielvak is vervangen door maatschappijwetenschappen.

In het vierde en vijfde lid wordt de mogelijkheid geschapen om wiskunde A te vervangen door wiskunde B in het profieldeel van de profielen natuur en gezondheid en economie en maatschappij. Indien leerlingen hiervoor kiezen, geldt de voor wiskunde B geldende normatieve studielast van 600 uren.

Wanneer leerlingen er voor kiezen om in het profieldeel van het profiel cultuur en maatschappij wiskunde C te vervangen door wiskunde A of wiskunde B, hetgeen op grond van het zesde lid mogelijk is, geldt eveneens de normatieve studielast van laatstgenoemde vakken (520 respectievelijk 600 uren).

In het zevende lid van dit artikel worden de vakken genoemd die deel kunnen uitmaken van het vrije deel van elk profiel. Daarbij is bepaald dat het niet mogelijk is om de vakken wiskunde A, B en C in combinatie met elkaar te kiezen; dit vanwege de overlap tussen de betreffende vakken. Zoals bepaald in het derde lid van dit artikel is het wel mogelijk om te kiezen voor een zo breed mogelijk aanbod aan wiskunde, nl. door wiskunde B te combineren met wiskunde D. Voor leerlingen met het profiel natuur en techniek kan dit als profielkeuzevak, en voor anderen door de in hun profieldeel verplichte wiskunde te vervangen door wiskunde B en daarnaast in het vrije deel wiskunde D te kiezen. Voor inhoudelijk sterk verwante kunstvakken is bepaald dat deze niet naast elkaar gekozen mogen worden: dit zou een te grote overlapping opleveren.

De benaming van het vak lichamelijke opvoeding 2 is gewijzigd in bewegen, sport en maatschappij.

F

Artikel 26c komt te luiden:

Artikel 26c. Inrichting profielen h.a.v.o.

1. Het gemeenschappelijk deel van elk profiel in het h.a.v.o. omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
 - a. Nederlandse taal en literatuur: 400,

- b. Engelse taal en literatuur: 360,
 - c. maatschappijleer: 120,
 - d. culturele en kunstzinnige vorming : 120, en
 - e. lichamelijke opvoeding: 120.

2. Het profieldeel van het profiel natuur en techniek in het h.a.v.o. omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
 - a. wiskunde B: 360,
 - b. natuurkunde: 400,
 - c. scheikunde: 320, en
 - d. een van de volgende profielkeuzevakken, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. natuur, leven en technologie: 320;
 - 2°. informatica: 320;
 - 3°. biologie: 400;
 - 4°. wiskunde D: 320.
3. Het profieldeel van het profiel natuur en gezondheid in het h.a.v.o. omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
 - a. wiskunde A: 320, met dien verstande dat de leerling het vak wiskunde A kan vervangen door wiskunde B, voorzover het bevoegd gezag dit vak als onderdeel van dit profiel aanbiedt,
 - b. biologie: 400,
 - c. scheikunde: 320, en
 - d. een van de volgende profielkeuzevakken, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. natuur, leven en technologie: 320;
 - 2°. aardrijkskunde: 320;
 - 3°. natuurkunde: 400.
4. Het profieldeel van het profiel economie en maatschappij in het h.a.v.o. omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
 - a. wiskunde A: 320, met dien verstande dat de leerling het vak wiskunde A kan vervangen door wiskunde B, voorzover het bevoegd gezag dit vak als onderdeel van dit profiel aanbiedt,

- b. economie: 400,
 - c. geschiedenis: 320, en
 - d. een van de volgende profielkeuzevakken, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. management en organisatie: 320;
 - 2°. aardrijkskunde: 320;
 - 3°. maatschappijwetenschappen: 320;
 - 4°. Franse taal en literatuur, Duitse taal en literatuur, Spaanse taal en literatuur, Russische taal en literatuur, Italiaanse taal en literatuur, Arabische taal en literatuur, Turkse taal en literatuur, of Friese taal en cultuur: 400.
5. Het profieldeel van het profiel cultuur en maatschappij in het h.a.v.o. omvat de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren:
- a. geschiedenis: 320,
 - b. Franse taal en literatuur, Duitse taal en literatuur, Spaanse taal en literatuur, Russische taal en literatuur, Italiaanse taal en literatuur, Arabische taal en literatuur, Turkse taal en literatuur, of Friese taal en cultuur ter keuze van de leerling voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt: 400,
 - c. een van de volgende culturele profielkeuzevakken ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. kunst (beeldende vormgeving), kunst (muziek), kunst (drama), kunst (dans), muziek, tekenen, handvaardigheid of textiele vormgeving: 320;
 - 2°. filosofie: 320;
 - 3°. Franse taal en literatuur, Duitse taal en literatuur, Spaanse taal en literatuur, Russische taal en literatuur, Italiaanse taal en literatuur, Arabische taal en literatuur, Turkse taal en literatuur, of Friese taal en cultuur: 400,
 - d. een van de volgende maatschappelijke profielkeuzevakken ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze vakken aanbiedt:
 - 1°. aardrijkskunde: 320;
 - 2°. maatschappijwetenschappen: 320;
 - 3°. economie: 400.
6. Het vrije deel van elk profiel in het h.a.v.o. kan omvatten:
- a. de vakken, genoemd in het eerste tot en met het vijfde lid, voor zover nog niet gekozen, met dien verstande dat:

- 1°. van de vakken wiskunde A en wiskunde B er slechts één deel kan uitmaken van het profiel, dat wiskunde D uitsluitend kan worden gekozen indien ook wiskunde B deel uitmaakt van het profiel, en
 - 2°. kunst (beeldende vormgeving) niet gekozen kan worden in combinatie met tekenen, handvaardigheid of textiele vormgeving, dat kunst (muziek) niet gekozen kan worden in combinatie met muziek, en
 - 3°. van de vakken tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving er slechts één deel kan uitmaken van het profiel,
- b. de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast, uitgedrukt in uren, met dien verstande dat deze vakken slechts deel kunnen uitmaken van het vrije deel voor zover de desbetreffende taal niet reeds eerder is gevolgd of al deel uitmaakt van het profiel:
- 1°. Spaanse taal en literatuur (elementair): 320,
 - 2°. Russische taal en literatuur (elementair): 320,
 - 3°. Italiaanse taal en literatuur (elementair): 320,
 - 4°. Arabische taal en literatuur (elementair): 320, en
 - 5°. Turkse taal en literatuur (elementair): 320,
- c. de volgende vakken, met de daarbij vermelde normatieve studielast in uren:
- 1°. kunst (algemeen): 120,
 - 2°. algemene natuurwetenschappen: 120,
 - 3°. bewegen, sport en maatschappij: 320, en
- d. door het bevoegd gezag vast te stellen vakken en andere programma-onderdelen.

Toelichting:

Dit artikel bevat de nieuwe voorschriften voor de vakken in het gemeenschappelijk deel, het profieldeel en het vrije deel van het havo.

In het eerste lid, over het gemeenschappelijk deel, zijn de belangrijkste wijzigingen dat er geen ruimte meer is voor een tweede vreemde taal en voor het vak algemene natuurwetenschappen. Voor de argumentatie hiervan zij verwezen naar de memorie van toelichting bij de wet tot aanpassing van de profielen in de tweede fase van havo en vwo.

Het tweede tot en met vijfde lid gaan over het profieldeel van de afzonderlijke profielen. Hiervoor geldt in grote lijnen hetzelfde als voor artikel 26b. Het belangrijkste verschil is dat in het profiel cultuur en maatschappij niet wiskunde een verplicht vak is, maar een (tweede) vreemde taal. Dat verschil wordt veroorzaakt door de onderscheiden functies van vwo en havo. Zie hiervoor verder

wat hierover is opgemerkt in de memorie van toelichting bij bovengenoemd wetsvoorstel. In het derde en vierde lid wordt de mogelijkheid geschapen om wiskunde A te vervangen door wiskunde B in het profieldeel van de profielen natuur en gezondheid en economie en maatschappij. Indien leerlingen hiervoor kiezen, geldt de voor wiskunde B geldende normatieve studielast van 360 uren.

In het zesde lid van dit artikel worden de vakken genoemd die deel kunnen uitmaken van het vrije deel van elk profiel. Het vak algemene natuurwetenschappen, dat bij havo niet meer voorkomt in het gemeenschappelijk deel, kan wel deel uitmaken van het vrije deel. De school kan dit ter keuze laten aan de leerling, maar kan ook besluiten om het vak verplicht te stellen voor alle leerlingen of voor leerlingen met een bepaald profiel. Het cijfer voor dit vak telt dan mee in het combinatiecijfer (vgl. artikel 49 van het Eindexamenbesluit).

G

Artikel 26d wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid vervalt, evenals de aanduiding ‘2.’ voor het tweede lid.
2. In de eerste volzin wordt na ‘andere programma-onderdelen’ telkens ingevoegd: van het vrije deel.
3. In de derde volzin wordt ‘bewijs van bekwaamheid en bewijs van voldoende pedagogische en didactische voorbereiding’ vervangen door: getuigschrift als bedoeld in onderdeel b. 1° van dat lid.

Toelichting:

Het eerste lid van dit artikel regelde dat door het bevoegd gezag vast te stellen vakken en andere programma-onderdelen van het vrije deel een normatieve studielast moeten hebben van 40 uren of een geheel veelvoud daarvan. Deze bepaling is geschrapt in het kader van de grotere autonomie voor scholen. Het onderdeel voorziet tevens in een technische aanpassing van het artikel aan de terminologie die de wet na inwerkingtreding van de Wet op de beroepen in het onderwijs (Stb. 2004, 344) hanteert.

H

Artikel 26e komt te luiden:

Artikel 26e. Vrijstellingen en ontheffingen in periode voorbereidend hoger onderwijs v.w.o. en h.a.v.o.

1. Het bevoegd gezag van een school voor v.w.o. of h.a.v.o. kan een leerling ontheffing verlenen van het volgen van het onderwijs in het vak lichamelijke opvoeding indien de leerling vanwege diens lichamelijke gesteldheid niet in staat is dit onderwijs te volgen.
2. De leerling van een school voor v.w.o. die in het bezit is van het diploma h.a.v.o. is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in de volgende vakken van het gemeenschappelijk deel: algemene natuurwetenschappen en maatschappijleer. Indien het betreft het atheneum is deze leerling tevens vrijgesteld van het volgen van onderwijs in het vak culturele en kunstzinnige vorming.
3. De leerling van een school voor v.w.o. die in het bezit is van het diploma h.a.v.o. en die in plaats van de vakken, genoemd in artikel 26c, examen heeft afgelegd in één of meer overeenkomstige vakken van artikel 26b, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak respectievelijk deze vakken.
4. Het bevoegd gezag van een atheneum kan een leerling ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in de taal genoemd in artikel 26b, eerste lid, onder c, in de volgende gevallen:
 - a. de leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal;
 - b. de leerling heeft een andere moedertaal dan de Nederlandse taal of de Friese taal;
 - c. de leerling volgt onderwijs in het profiel natuur en techniek of het profiel natuur en gezondheid en het onderwijs in de taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding.
5. Bij toepassing van het vierde lid, wordt de taal vervangen door een van de vakken of programma-onderdelen, genoemd in artikel 26b, derde tot en met zesde lid, of in het zevende lid, onder c of d, met een normatieve studielast van tenminste 440 uren, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze als zodanig aanbiedt.

Toelichting:

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term ‘vrijstelling’ gebruikt en voor een individueel geval de term ‘ontheffing’. Tot nu toe werd de term ‘vrijstelling’ ook gebruikt voor een individueel geval.

In dit artikel zijn de vrijstellingen en ontheffingen voor de te volgen vakken op het havo en vwo geregeld.

Het eerste en tweede lid van dit artikel zijn afgezien van een kleine vereenvoudiging niet wezenlijk gewijzigd.

Het derde lid berust op artikel 14, achtste lid, van de WVO, dat bepaalt dat op het havo een of meer vakken kunnen worden vervangen door de overeenkomstige vakken op vwo-niveau. Hier is bepaald dat een leerling met een havo-diploma die voor een of meer vakken examen heeft afgelegd op vwo-niveau, voor dit vak of deze vakken op het vwo is vrijgesteld. Het cijfer telt dan mee bij de uitslagbepaling van het vwo-examen (zie Eindexamenbesluit artikel 52, vijfde lid).

In het vierde lid is geregeld welke atheneumleerlingen ontheffing kunnen krijgen van het volgen van een tweede taal naast Engels. Deze systematiek is toegelicht in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel profielen tweede fase (Kamerstukken II, 2005/06, 30 187). Voor alle categorieën die in aanmerking kunnen komen voor een ontheffing als bedoeld in het vierde lid, geldt nadrukkelijk dat het bevoegd gezag bepaalt of en aan wie deze ontheffing wordt gegeven; het is dus geen recht waarop de leerling aanspraak kan maken.

In het vijfde lid is bepaald dat in het geval van een ontheffing voor een vreemde taal naast Engels, daarvoor in de plaats een ander examenvak moet worden gevolgd.

I Artikel 26f vervalt.

Toelichting:

De omvang van het in schooltijd verzorgde onderwijsprogramma in het laatste leerjaar (700 uren) is inmiddels geregeld in artikel 12, vijfde lid, van de WVO zelf en vervalt daarom uit het Inrichtingsbesluit.

Wijzigingen Eindexamenbesluit (met toelichtingen)

Artikel II. Wijziging Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.- m.a.v.o.-v.b.o.

Het Eindexamenbesluit v.w.o.- h.a.v.o.- m.a.v.o.- v.b.o. wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In de begripsomschrijving van ‘vakken’ vervalt: , deelvakken.
2. In de begripsbepaling van ‘de vakken behorende tot de beeldende vorming’ wordt ‘handvaardigheid (handenarbeid)’ vervangen door ‘handvaardigheid’ en wordt ‘handvaardigheid (textiele werkvormen)’ vervangen door: textiele vormgeving.

Toelichting:

Omdat er in de profielen geen deelvakken meer voorkomen, is deze term bij de begripsbepalingen geschrapt. De benaming van twee kunstvakken is aangepast, vergelijkbaar met de aanpassingen in het Inrichtingsbesluit.

B

Artikel 4, derde lid, komt te luiden:

3. Het profielwerkstuk heeft betrekking op één of meer vakken van het eindexamen. Ten minste één van deze vakken heeft een omvang van 400 uur of meer voor v.w.o. en 320 uur of meer voor h.a.v.o.

Toelichting:

Het derde lid van artikel 4 is geheel vervangen door een nieuwe formulering. Het profielwerkstuk hoeft nu niet meer betrekking te hebben op twee (deel)vakken uit het profieldeel; de minimumeis wordt teruggebracht tot één ‘groot’ vak, dat deel kan uitmaken van zowel het gemeenschappelijk deel, het profieldeel als het vrije deel. De eis dat het profielwerkstuk betrekking moet

hebben op twee vakken is al losgelaten tijdens de z.g. verlichtingsmaatregelen. Dit voldoet in de praktijk goed; herinvoering van de eis dat het om twee vakken moet gaan, zou een extra belasting voor de schoolorganisatie betekenen. De eis dat het profielwerkstuk een vak uit alleen het profieldeel moet betreffen, wordt meer diffuus met de invoering van het profielkeuzevak en de gelijktijdige uitbreiding van de ruimte in het vrije deel: het is nu goed denkbaar dat leerlingen in het vrije deel een vak kiezen dat voor hen ook profielkeuzevak had kunnen zijn. Daarnaast werd het ook in de oude situatie voor leerlingen met een taal als (mogelijk) profielvak (profiel cultuur en maatschappij) al toegestaan om een profielwerkstuk te maken over de talen Nederlands en Engels uit het gemeenschappelijk deel, en kan in de nieuwe situatie in twee profielen (cultuur en maatschappij en economie en maatschappij) een taal worden gekozen in het profieldeel. Deze omstandigheden samen maken het nagenoeg zinloos om beperkingen aan te brengen in het vak waarop het profielwerkstuk betrekking mag hebben, anders dan dat het een bepaalde omvang heeft. Uiteraard dient het profielwerkstuk betrekking te hebben op een vak dat deel uitmaakt van het examenpakket van de leerling; het kan dus niet gaan over bij voorbeeld een profielkeuzevak dat de leerling had kunnen kiezen maar niet feitelijk gekozen heeft.

C
In artikel 5, eerste lid, wordt ‘vrijstelling’ vervangen door: ontheffing.

Toelichting:
De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term ‘vrijstelling’ gebruikt en voor een individueel geval de term ‘ontheffing’. Tot nu toe werd de term ‘vrijstelling’ ook gebruikt voor een individueel geval.

D
Artikel 7, eerste lid, wordt gewijzigd als volgt:

1. Aan onderdeel a wordt na de komma toegevoegd: en.
2. Aan het slot van onderdeel b wordt ‘, en’ vervangen door een punt.
3. Onderdeel c en de laatste volzin vervallen.

[Voorafgaand aan deze wijzigingen luidt het artikel als volgt:

Artikel 7 Examenprogramma

1. Onze Minister stelt, behalve voor door het bevoegd gezag vast te stellen vakken die onderdeel zijn van het eindexamen, voor elk van de onderwijssoorten examenprogramma’s vast, waarin zijn opgenomen:
 - a. een omschrijving van de examenstof voor ieder eindexamenvak,
 - b. welk deel van de examenstof centraal zal worden geëxamineerd en over welke examenstof het schoolexamen zich uitstrekt, en
 - c. het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen.
Tevens kunnen in een examenprogramma zijn opgenomen voorschriften betreffende de aard, de omvang, het aantal, de beoordeling en de weging van de onderdelen van het schoolexamen.
2. Een examenprogramma wordt vastgesteld per vak of per groep van vakken.
3. De examenprogramma’s voor zover het betreft leerwegen in het v.m.b.o. kunnen voorzien in differentiaties waaruit de leerling een keuze maakt.]

Toelichting:
Met de herijking van de profielen gaat tevens een globalisering van de examenprogramma’s gepaard: niet langer zal de wijze van examineren tot in detail in de regelgeving worden vastgelegd. Beslissingen rond het schoolexamen komen daardoor in veel grotere mate bij de scholen. Voor de centrale examens blijft een centrale regie noodzakelijk maar deze zal meer eenduidig worden belegd bij de examenorganisatie, omdat de huidige situatie aanleiding geeft tot onduidelijkheid over de verschillende verantwoordelijkheden.

E
Artikel 9 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het opschrift vervalt: van rechtswege
2. In het eerste lid, aanhef, wordt ‘vrijstellingen’ vervangen door ‘vrijstellingen en ontheffingen’.
3. Het eerste lid, onderdeel e, komt te luiden als volgt:
 - e. vrijgesteld van het profielwerkstuk, indien reeds eerder een profielwerkstuk is gemaakt dat betrekking heeft op een of meer vakken van dezelfde schoolsoort, behorende tot het profiel van de kandidaat en waarvoor een eindcijfer 6 of hoger is behaald,
4. In het eerste lid wordt na onderdeel e een nieuw onderdeel f ingevoegd, luidende:

- f. vrijgesteld van het sectorwerkstuk, indien reeds eerder een sectorwerkstuk is gemaakt dat betrekking heeft op een thema uit die sector, en dat is beoordeeld als ‘voldoende’ of ‘goed’.
5. Het derde lid vervalt, onder vernummering van het vierde en vijfde lid tot derde en vierde lid.
6. In het derde lid (nieuw) wordt ‘onder a tot en met e, en derde lid’ vervangen door: onder a tot en met d.

Toelichting:

[Dit artikel heeft als opschrift: Vrijstellingen v.a.v.o. van rechtswege. Hierin vervalt ‘van rechtswege’. In dit artikel staat beschreven op welke ontheffingen en vrijstellingen kandidaten recht hebben die al eerder eindexamen hebben gedaan op een school voor regulier vo of die al eerder via vavo of staatsexamen deelcertificaten hebben gehaald.]

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term ‘vrijstelling’ gebruikt en voor een individueel geval de term ‘ontheffing’. Tot nu toe werd de term ‘vrijstelling’ ook gebruikt voor een individueel geval.

De vrijstelling voor het profielwerkstuk (vwo en havo) is losgemaakt van die van het sectorwerkstuk (vmbo) omdat het profielwerkstuk, anders dan het sectorwerkstuk, met een cijfer wordt beoordeeld.

De vrijstelling voor letterkunde is vervallen omdat scholen nu zelf kunnen kiezen of letterkunde een afzonderlijk cijfer verkrijgt.

F

Artikel 10 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het opschrift wordt ‘Vrijstellingen’ vervangen door: Ontheffingen.
2. In het eerste, vierde, vijfde en zesde lid, wordt ‘vrijstelling’ telkens vervangen door: ontheffing.

G

Artikel 10a wordt gewijzigd als volgt:

1. In het opschrift wordt ‘Vrijstellingsprocedure’ vervangen door: Ontheffingsprocedure.
2. In de tekst van het artikel wordt ‘vrijstelling’ telkens vervangen door: ontheffing.

Toelichting:

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term ‘vrijstelling’ gebruikt en voor een individueel geval de term ‘ontheffing’. Tot nu toe werd de term ‘vrijstelling’ ook gebruikt voor een individueel geval.

H

Artikel 11 komt te luiden:

Artikel 11. Eindexamen v.w.o. (atheneum)

1. Het eindexamen v.w.o. (atheneum) omvat:
 - a. de vakken van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, genoemd in artikel 26b, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., daaronder tevens begrepen een profielwerkstuk,
 - b. de vakken van het profieldeel van één van de profielen, genoemd in artikel 26b, derde tot en met zesde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., en
 - c. tenminste één vak met een normatieve studielast van tenminste 440 uren van het vrije deel van elk profiel, genoemd in artikel 26b, zevende lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O. zoals geldend voor de scholen voor v.w.o., met dien verstande dat door het bevoegd gezag vast te stellen vakken onderdeel zijn van het eindexamen uitsluitend voorzover Onze Minister daarvoor goedkeuring heeft verleend.
2. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor v.w.o., bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken waarvoor vrijstelling of ontheffing is verleend van het volgen van onderwijs op grond van artikel 26e, eerste tot en met vierde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O. Bij een ontheffing op grond van artikel 26e, vierde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O. wordt de taal vervangen door een ander vak als bedoeld in het vijfde lid van dat artikel.
3. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs, bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel.

4. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs, en in het bezit is van het diploma h.a.v.o., bij het eindexamen vrijgesteld van de volgende vakken van het gemeenschappelijk deel: algemene natuurwetenschappen en maatschappijleer.
5. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs en in het bezit is van het diploma h.a.v.o., en die in plaats van de vakken, genoemd in artikel 26c van het Inrichtingsbesluit W.V.O. examen heeft afgelegd in een of meer overeenkomstige vakken van artikel 26b van het Inrichtingsbesluit W.V.O., bij het eindexamen vrijgesteld van dit vak of deze vakken.
6. In afwijking van het eerste lid kan de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs bij het eindexamen ontheffing worden verleend van de taal, genoemd in artikel 26b, eerste lid onder c, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., in de volgende gevallen:
 - a. de leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal,
 - b. de leerling heeft een andere moedertaal dan de Nederlandse taal, of
 - c. de leerling volgt onderwijs in het profiel natuur en techniek of het profiel natuur en gezondheid en de taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding.
7. Bij ontheffing op grond van het zesde lid wordt de taal vervangen door een van de vakken, genoemd in artikel 26b, derde tot en met zesde lid, of in het zevende lid, onder c of d, van het Inrichtingsbesluit W.V.O. met een normatieve studielast van tenminste 440 uren, naar keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze als zodanig aanbiedt.

Toelichting:

In het eerste lid van dit artikel is geregeld welke vakken het examen voor het atheneum dient te omvatten. Deze bepalingen grijpen in sterke mate terug op die in het Inrichtingsbesluit (artikel 26b). Zoals opgemerkt in de toelichting bij het Inrichtingsbesluit heeft het profielwerkstuk in het Eindexamenbesluit de status van een afzonderlijk vak: het heeft een zelfstandige plaats op de cijferlijst en in de uitslagregeling.

Indien de tweede moderne vreemde taal is vervangen door een ander vak met toepassing van artikel 26e, vierde en vijfde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., maakt dat vak deel uit van het eindexamen.

Voor het vrije deel geldt als norm een minimum-omvang voor het vak dat hier dient te worden gekozen. Vrijwel elk vak dat in dit deel van het profiel gekozen zou kunnen worden, voldoet aan deze omvang. Dat geldt echter niet voor kunst (algemeen), culturele en kunstzinnige vorming of klassieke culturele vorming. Deze vakken kunnen dus alleen in het vrije deel gekozen worden naast een ander, groot vak.

In het tweede lid zijn de vrijstellingen omschreven, eveneens in aansluiting op wat hierover in het Inrichtingsbesluit (artikel 26e) is bepaald.

In het derde lid worden de vrijstellingen bepaald die specifiek zijn voor het VAVO.

In het vierde tot en met zesde lid worden de vrijstellingen en ontheffingen voor VAVO geregeld die overeenkomen met die voor de dagscholen (zie daarvoor het tweede lid). Omdat voor het VAVO geen Inrichtingsbesluit geldt, is dit hier afzonderlijk vastgelegd.

I

Artikel 12 komt te luiden:

Artikel 12. Eindexamen v.w.o. (gymnasium)

1. Het eindexamen v.w.o. (gymnasium) omvat:
 - a. de vakken van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, genoemd in artikel 26b, tweede lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., daaronder tevens begrepen een profielwerkstuk,
 - b. de vakken van het profieldeel, genoemd in artikel 26b, derde tot en met zesde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., en
 - c. ten minste één vak met een normatieve studielast van tenminste 440 uur van het vrije deel van elk profiel, genoemd in artikel 26b, zevende lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O. zoals geldend voor de scholen voor v.w.o., met dien verstande dat door het bevoegd gezag vast te stellen vakken onderdeel zijn van het eindexamen uitsluitend voorzover Onze Minister daarvoor goedkeuring heeft verleend.
2. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor v.w.o., bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken waarvoor vrijstelling

of ontheffing is verleend van het volgen van onderwijs op grond van artikel 26e, eerste tot en met derde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O.

3. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs, bij het eindexamen vrijgesteld van het vak lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel.
4. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs, en die in het bezit is van het diploma h.a.v.o., bij het eindexamen vrijgesteld van de volgende vakken van het gemeenschappelijk deel: algemene natuurwetenschappen en maatschappijleer.
5. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs en in het bezit is van het diploma h.a.v.o., en die in plaats van de vakken, genoemd in artikel 26c van het Inrichtingsbesluit W.V.O. examen heeft afgelegd in een of meer overeenkomstige vakken van artikel 26b van het Inrichtingsbesluit W.V.O., bij het eindexamen vrijgesteld van dit vak of deze vakken.

Toelichting:

Dit artikel regelt voor het eindexamen gymnasium op overeenkomstige wijze dat wat artikel 11 regelt voor het eindexamen atheneum. Hiervoor gelden dezelfde opmerkingen, met dien verstande dat bij het gymnasium klassieke culturele vorming behoort tot het gemeenschappelijk deel en dus niet in het vrije deel kan worden gekozen, en dat op het gymnasium geen ontheffing mogelijk is voor de taal naast Nederlands en Engels in het gemeenschappelijke deel, hier immers een klassieke taal.

J

Artikel 13 komt te luiden:

Artikel 13. Eindexamen h.a.v.o.

1. Het eindexamen h.a.v.o. omvat:
 - a. de vakken van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, genoemd in artikel 26c, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., daaronder tevens begrepen een profiel-werkstuk,
 - b. de vakken van het profieldeel, genoemd in artikel 26c, tweede tot en met vijfde lid,

van het Inrichtingsbesluit W.V.O., en

- c. ten minste één vak met een normatieve studielast van tenminste 320 uur van het vrije deel van elk profiel, genoemd in artikel 26c, zesde lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O., met dien verstande dat door het bevoegd gezag vast te stellen vakken onderdeel zijn van het eindexamen uitsluitend voorzover Onze Minister daarvoor goedkeuring heeft verleend.
2. Ingeval van toepassing van artikel 14, achtste lid, van de wet is het eerste lid van overeenkomstige toepassing.
 3. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor h.a.v.o., bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken van het gemeenschappelijk deel waarvoor ontheffing is verleend van het volgen van onderwijs op grond van artikel 26e, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit W.V.O.
 4. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs, bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel.

Toelichting:

Dit artikel regelt voor het eindexamen havo op overeenkomstige wijze dat wat artikel 11 voor het atheneum regelt. Hiervoor gelden dezelfde opmerkingen, met dien verstande dat het havo geen taal in het gemeenschappelijke deel kent naast Nederlands en Engels.
Het tweede lid regelt de mogelijkheid, gebaseerd op de WVO, dat op het havo een of meer vakken worden vervangen door het overeenkomstige vak op vwo-niveau. De voorschriften over de samenstelling van het profiel blijven in dat geval voor het overige ongewijzigd.

K

In artikel 22, vijfde lid, wordt 'worden vrijgesteld' vervangen door: ontheffing worden verleend.

Toelichting:

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term 'vrijstelling' gebruikt en voor een individueel geval de term 'ontheffing'. Tot nu toe werd de term 'vrijstelling' ook gebruikt voor een individueel geval.

L

Artikel 32 komt te luiden:

Artikel 32. Schoolexamen

1. Het bevoegd gezag bepaalt het tijdstip waarop het schoolexamen aanvangt.
2. Het schoolexamen wordt afgesloten voor de aanvang van het eerste tijdvak, bedoeld in artikel 37.
3. Het bevoegd gezag kan in afwijking van het tweede lid een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen het schoolexamen in dat vak af te sluiten vóór het centraal examen in dat vak, doch na de aanvang van het eerste tijdvak.
4. In afwijking van het tweede lid geldt voor het v.m.b.o. dat het schoolexamen voor de vakken waarin geen centraal examen wordt afgelegd en, voor zover van toepassing, het sectorwerkstuk uiterlijk moeten zijn afgesloten op een datum gelegen na de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen, doch uiterlijk een week voordat de uitslag van het centraal examen wordt vastgesteld.
5. In afwijking van het tweede lid geldt voor het h.a.v.o. en het v.w.o. dat de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, moeten zijn afgesloten uiterlijk een week voordat de uitslag van het centraal examen wordt vastgesteld.
6. Indien het bevoegd gezag gebruikmaakt van de afwijkingsbevoegdheid in het tweede lid, zendt het de resultaten die zijn behaald met het schoolexamen en het sectorwerkstuk zo spoedig mogelijk aan de inspectie, tenzij het bevoegd gezag op grond van artikel 103b, tweede lid, van de wet examengegevens samen met het persoonsgebonden nummer verstrekt aan de Informatie Beheer Groep.

Toelichting:

De nieuwe bepaling in het tweede lid [bedoeld wordt vijfde lid, red.] van dit artikel voorziet erin dat vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld (dat kunnen zijn culturele en kunstzinnige vorming of lichamelijke opvoeding) nog na de aanvang van het eerste tijdvak mogen worden afgesloten.

M

In artikel 33, onderdeel c, vervalt: het profielwerkstuk of.

[Voorafgaand aan deze wijzigingen luidt het artikel als volgt:

Artikel 33 Mededeling beoordeling schoolexamen

Voor de aanvang van het centraal examen maakt de directeur aan de kandidaat bekend, voorzover van toepassing:

- a. welke cijfers hij heeft behaald voor het schoolexamen,
- b. de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, en
- c. de beoordeling van het profielwerkstuk of het sectorwerkstuk.]

Toelichting:

In dit artikel is het profielwerkstuk verwijderd uit categorie c, omdat het niet langer een onderdeel is waarvoor een beoordeling als ‘voldoende’ of ‘goed’ wordt vastgesteld. Het profielwerkstuk wordt in de nieuwe opzet aangemerkt als vak waarvoor een cijfer wordt vastgesteld, het maakt daarmee onderdeel uit van categorie a.

N

Artikel 35 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt:
 - a. ‘deelvak culturele en kunstzinnige vorming 1’ vervangen door ‘vak culturele en kunstzinnige vorming’,
 - b. ‘deelvak lichamelijke opvoeding 1’ vervangen door ‘vak lichamelijke opvoeding’, en
 - c. ‘deelvakken’ vervangen door ‘vakken’.
2. Het vierde lid komt te luiden:
 4. In afwijking van het eerste lid wordt het sectorwerkstuk beoordeeld met ‘voldoende’ of ‘goed’. Deze beoordeling geschiedt op de grondslag van het genoegzaam voltooien van het sectorwerkstuk, zoals blijkend uit het examendossier. Het sectorwerkstuk wordt beoordeeld door ten minste twee examinatoren die de kandidaat hebben begeleid bij de totstandkoming van het sectorwerkstuk.

Toelichting:

In het derde lid is het begrip deelvakken geschrapt en is de benaming van enkele vakken aangepast aan de nieuwe terminologie.

Het vierde lid is gewijzigd omdat het profielwerkstuk niet langer een onderdeel is waarvoor een beoordeling als 'voldoende' of 'goed' wordt vastgesteld (zie de toelichting bij de wijziging van artikel 33).

O

In artikel 39, eerste lid, wordt na onderdeel c een nieuw onderdeel ingevoegd, luidend:

c1. het vaststellen van het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen;

Toelichting:

Zoals aangegeven in artikel 7 zal het vaststellen van het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen niet langer gebeuren in het examenprogramma, maar zal de Centrale examencommissie vaststelling opgeven dit doen.

P

Artikel 48 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het vierde lid, onderdeel d, wordt 'vrijstelling' vervangen door: ontheffing.
2. In het vijfde lid wordt 'Vrijstellingsbewijzen' vervangen door: Bewijzen van ontheffing.
3. In het zesde lid wordt 'vrijstelling' vervangen door: vrijstelling of ontheffing.

Toelichting:

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term 'vrijstelling' gebruikt en voor een individueel geval de term 'ontheffing'. Tot nu toe werd de term 'vrijstelling' ook gebruikt voor een individueel geval.

Q

Artikel 49 komt te luiden:

Artikel 49. Uitslag

1. De kandidaat die eindexamen v.m.b.o. heeft afgelegd, is geslaagd indien hij:
 - a. voor ten hoogste één van zijn examenvakken het eindcijfer 5 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger, of
 - b. voor ten hoogste één van zijn examenvakken het eindcijfer 4 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger waarvan ten minste één 7 of hoger, of

c. voor twee van zijn examenvakken het eindcijfer 5 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger waarvan ten minste één 7 of hoger.

2. Voor de toepassing van het eerste lid, onderdelen a, b en c, wordt het eindcijfer van het afdelingsvak of intrasectorale programma in de basisberoepsgerichte en de kaderberoepsgerichte leerweg meegerekend als twee eindcijfers.
3. In aanvulling op het eerste lid geldt tevens dat voor de vakken lichamelijke opvoeding en het kunstvak uit het gemeenschappelijk deel en in de gemengde en de theoretische leerweg voor het sectorwerkstuk de kwalificatie 'voldoende' of 'goed' is behaald.
4. In afwijking van het eerste en derde lid, is de kandidaat die eindexamen v.m.b.o. heeft gelegd ter afsluiting van een leerwerktraject als bedoeld in artikel 10b1 van de wet, geslaagd indien hij zowel voor het vak Nederlandse taal als voor het beroepsgerichte programma het eindcijfer 6 of hoger heeft behaald. Indien de vakken waarin examen is afgelegd, tezamen een eindexamen vormen van de basisberoepsgerichte leerweg, bedoeld in artikel 10b van de wet, zijn het eerste tot en met derde lid van overeenkomstige toepassing.
5. De kandidaat die eindexamen v.w.o. of h.a.v.o. heeft afgelegd, is geslaagd:
 - a. indien hij:
 - 1°. voor al zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
 - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
 - 3°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt, dan wel
 - 4°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald dan wel voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald, en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt,

- b. indien geen van de eindcijfers van onderdelen, genoemd in het zesde lid, lager is dan 4, en
 - c. indien de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel, zijn beoordeeld als ‘voldoende’ of ‘goed’.
6. Bij de uitslagbepaling volgens het vijfde lid wordt het gemiddelde van de eindcijfers van ten minste de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, voor zover voor deze onderdelen een eindcijfer is bepaald: maatschappijleer en het profielwerkstuk en voor v.w.o. ook algemene natuurwetenschappen. Het bevoegd gezag kan daaraan toevoegen:
 - a. literatuur, als onderdeel van alle afzonderlijke moderne talen, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, literatuur voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het schoolexamen van de desbetreffende taal en literatuur,
 - b. klassieke culturele vorming, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, klassieke culturele vorming voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het schoolexamen van Latijnse taal en literatuur en Griekse taal en literatuur,
 - c. algemene natuurwetenschappen in het h.a.v.o.,
 - d. bij bijzondere scholen: godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs geen onderdeel is van het eindexamen, tenzij Onze Minister daarvoor goedkeuring heeft verleend met toepassing van artikel 11, eerste lid, onder c, artikel 12, eerste lid, onder c, of artikel 13, eerste lid, onder c.
7. Indien het bevoegd gezag toepassing geeft aan de tweede volzin van het zesde lid, wordt in het examenreglement, bedoeld in artikel 31, vermeld welk onderdeel of welke onderdelen worden toegevoegd.
8. De directeur bepaalt het eindcijfer, bedoeld in het zesde lid, als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.

9. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag is vastgesteld, maakt de directeur deze schriftelijk aan iedere kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 51 bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 51, eerste lid, geen toepassing vindt.

Toelichting:

De uitslagregeling is gewijzigd, en het zogeheten combinatiecijfer is ingevoerd.

In de uitslagregel blijft gehandhaafd dat het mogelijk is om te slagen met ten hoogste één vier en één vijf, maar de aanvullende voorwaarde om met een of twee onvoldoendes op de lijst te slagen wordt anders. Terwijl in de oude situatie gold dat er niet meer dan één onvoldoende onderdeel mag zijn van het profieldeel, wordt de voorwaarde nu dat het gemiddelde van alle eindcijfers samen ten minste een zes is (zonder afronding); de voorwaarde geldt niet bij één cijfer vijf. Dit maakt de uitslagregel eenvoudiger (de afzonderlijke regel voor het profieldeel vervalt) en biedt de mogelijkheid van compensatie: onvoldoendes zijn, behalve als het één vijf betreft, alleen nog mogelijk (binnen zekere grenzen) indien daar hogere cijfers tegenover staan. Dat laatste stimuleert de leerlingen tot hogere prestaties: het gaat de ‘zesjescultuur’ tegen. Dit betekent dat compensatie alleen kan worden verkregen met een ‘volle zes’ (die dus niet door afronding tot stand komt): tegenover onvoldoende cijfers dienen cijfers te staan die hoger zijn dan zes. Indien ook een zes die door afronding tot stand komt zou worden geaccepteerd, heeft de regel geen zin: dan voldoet ook een lijst met een vier, een vijf en verder slechts zessen en is er dus geen sprake van compensatie.

De bepaling voor de onderdelen die niet met een cijfer worden beoordeeld maar met een beoordeling ‘voldoende’ of ‘goed’, is alleen gewijzigd in die zin dat het profielwerkstuk hier geen deel meer van uitmaakt (het krijgt immers in de nieuwe situatie wel een cijfer).

Ten aanzien van het combinatiecijfer (zie onder) geldt dat de samenstellende delen hiervan (dus de cijfers voor de desbetreffende vakken en het profielwerkstuk) geen van alle lager mogen zijn dan een 4; dit om te voorkomen dat ten aanzien van één van deze onderdelen een ‘wanprestatie’ wordt geleverd die vervolgens zou worden gemiddeld met de andere resultaten.

Om in de uitslagregeling de cijfers voor de verschillende vakken min of meer gelijkwaardig te maken, is het zgn. combinatiecijfer geïntroduceerd. Dit cijfer wordt gevormd door het gemiddelde van de cijfers van de relatief kleine vakken zonder centraal examen en wordt in de uitslagregel beschouwd als het cijfer van één vak, gelijkwaardig aan de cijfers van de andere (grote) vakken. Het combinatiecijfer wordt op de cijferlijst vermeld; daarnaast blijven ook de afzonderlijke kleine vakken met het daarvoor behaalde cijfer op de cijferlijst vermeld worden. Dit wordt

geregeld bij de vaststelling van de modellen van diploma's en cijferlijsten. Door het combinatiecijfer ligt het aantal cijfers dat in de uitslagregeling wordt betrokken weer vast: bij het havo acht, en bij het vwo negen. Door de cijfers van de desbetreffende vakken bij de uitslagbepaling samen te nemen, krijgen ze minder invloed op zakken en slagen.

Naast de relatief kleine vakken maakt ook het profielwerkstuk onderdeel uit van het combinatiecijfer: dit wordt nu ook met een cijfer gewaardeerd, zodat een goede prestatie in de uitslagregel kan meewegen. Tevens maakt het combinatiecijfer het mogelijk om ook het vak godsdienst/levensbeschouwelijke vorming een plaats te geven. Het gaat hierbij dus om het algemene vak, verzorgd op een bijzondere school, en niet erkend als 'groot' examenvak dat met een afzonderlijk cijfer op de cijferlijst komt (op basis van de artikelen 11, 12 of 13 – steeds onder c, van het Eindexamenbesluit).

Als een school ervoor heeft gekozen dat een vak(onderdeel) wordt opgenomen in het combinatiecijfer (dat moet worden vastgelegd in het examenreglement), dan geldt dat voor alle leerlingen die dat vak hebben moeten volgen.

Het vak algemene natuurwetenschappen in het havo kan door de school verplicht worden gesteld.

R

In artikel 51, eerste lid, wordt 'vijfde lid' vervangen door: negende lid.

Toelichting

In verband met de nieuwe indeling van artikel 49 is het noodzakelijk de verwijzing naar artikel 49 in dit artikel aan te passen.

S

Artikel 52 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het eerste lid komt te luiden als volgt:

1. De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd, een cijferlijst uit waarop voor zover van toepassing zijn vermeld:
 - a. de cijfers voor het schoolexamen en de cijfers voor het centraal examen,
 - b. voor v.w.o. en h.a.v.o. het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk,
 - c. voor v.m.b.o. het thema van het sectorwerkstuk, alsmede de beoordeling van het sectorwerkstuk,

- d. de beoordeling van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding in v.w.o. en h.a.v.o.,
- e. de beoordeling van het kunstvak en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel van de leerweg in m.a.v.o. en v.b.o.,
- f. volgens welke differentiatie, bedoeld in artikel 7, derde lid, is geëxamineerd,
- g. de eindcijfers voor de examenvakken met inbegrip van het cijfer bepaald op grond van artikel 49, vierde lid, en
- h. de uitslag van het eindexamen.

2. Het vijfde lid komt te luiden als volgt:

5. Voor de vermelding op de cijferlijst van vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend bij het eindexamen geldt het volgende:
 - a. indien het betreft het eindexamen v.w.o. of het eindexamen h.a.v.o.:
 - 1°. de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel worden niet vermeld op de cijferlijst indien de kandidaat het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs;
 - 2°. de vakken algemene natuurwetenschappen en maatschappijleer waarvoor de kandidaat bij het eindexamen v.w.o. is vrijgesteld op grond van het bezit van een diploma h.a.v.o., worden niet vermeld op de cijferlijst;
 - 3°. vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van artikel 9 van dit besluit of artikel 10 van het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
 - 4°. vakken waarvoor de kandidaat bij het eindexamen v.w.o. is vrijgesteld op grond van een eerder afgelegd eindexamen h.a.v.o. waarvan deze v.w.o.-vakken deel uitmaakten, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
 - 5°. andere vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend, worden vermeld op de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer;
 - b. indien het betreft het eindexamen v.m.b.o.:
 - 1°. de vakken behorende tot de beeldende vorming, muziek, dans, drama en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel worden niet vermeld op de cijferlijst indien de kandidaat het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs;

- 2°. vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van artikel 9 van dit besluit of artikel 10 van het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
- 3°. andere vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend, worden vermeld op de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer.

Toelichting:

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term 'vrijstelling' gebruikt en voor een individueel geval de term 'ontheffing'. Tot nu toe werd de term 'vrijstelling' ook gebruikt voor een individueel geval.

T

Artikel 53, eerste en tweede lid, wordt vervangen door:

1. De examencommissie v.a.v.o. reikt aan de kandidaat die deeleindexamen heeft afgelegd aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs, een cijferlijst uit waarop zijn vermeld, voor zover van toepassing:
 - a. de cijfers voor het schoolexamen en het centraal examen,
 - b. voor het v.w.o. en h.a.v.o. het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk,
 - c. voor het v.m.b.o. het thema alsmede de beoordeling van het sectorwerkstuk, en
 - d. de eindcijfers voor de examenvakken met inbegrip van het cijfer, bepaald op grond van artikel 49, vierde lid.
2. De examencommissie v.a.v.o. reikt aan de in het eerste lid bedoelde kandidaat, alsmede aan de kandidaat aan wie op grond van de definitieve uitslag niet op grond van 52, tweede lid, een diploma kan worden uitgereikt, een certificaat uit, waarop zijn vermeld, voor zover van toepassing:
 - a. het vak of de vakken waarvoor de kandidaat een eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
 - b. voor het v.w.o. en h.a.v.o. het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk, en
 - c. voor het v.m.b.o. het thema van het sectorwerkstuk, voor zover beoordeeld met 'goed' of 'voldoende'.

U

In artikel 54, eerste lid wordt 'vrijstellingsbewijzen' vervangen door: bewijzen van ontheffing.

Toelichting:

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term 'vrijstelling' gebruikt en voor een individueel geval de term 'ontheffing'. Tot nu toe werd de term 'vrijstelling' ook gebruikt voor een individueel geval.

V

In artikel 55, derde lid, onderdeel a, wordt 'letterkunde' vervangen door: literatuur.

W

Artikel 56, onderdeel c, komt te luiden als volgt:

- c. de cijfers van het schoolexamen alsmede in voorkomend geval, het vak of de vakken waarop het profielwerkstuk betrekking heeft en de beoordeling en het thema van het sectorwerkstuk;

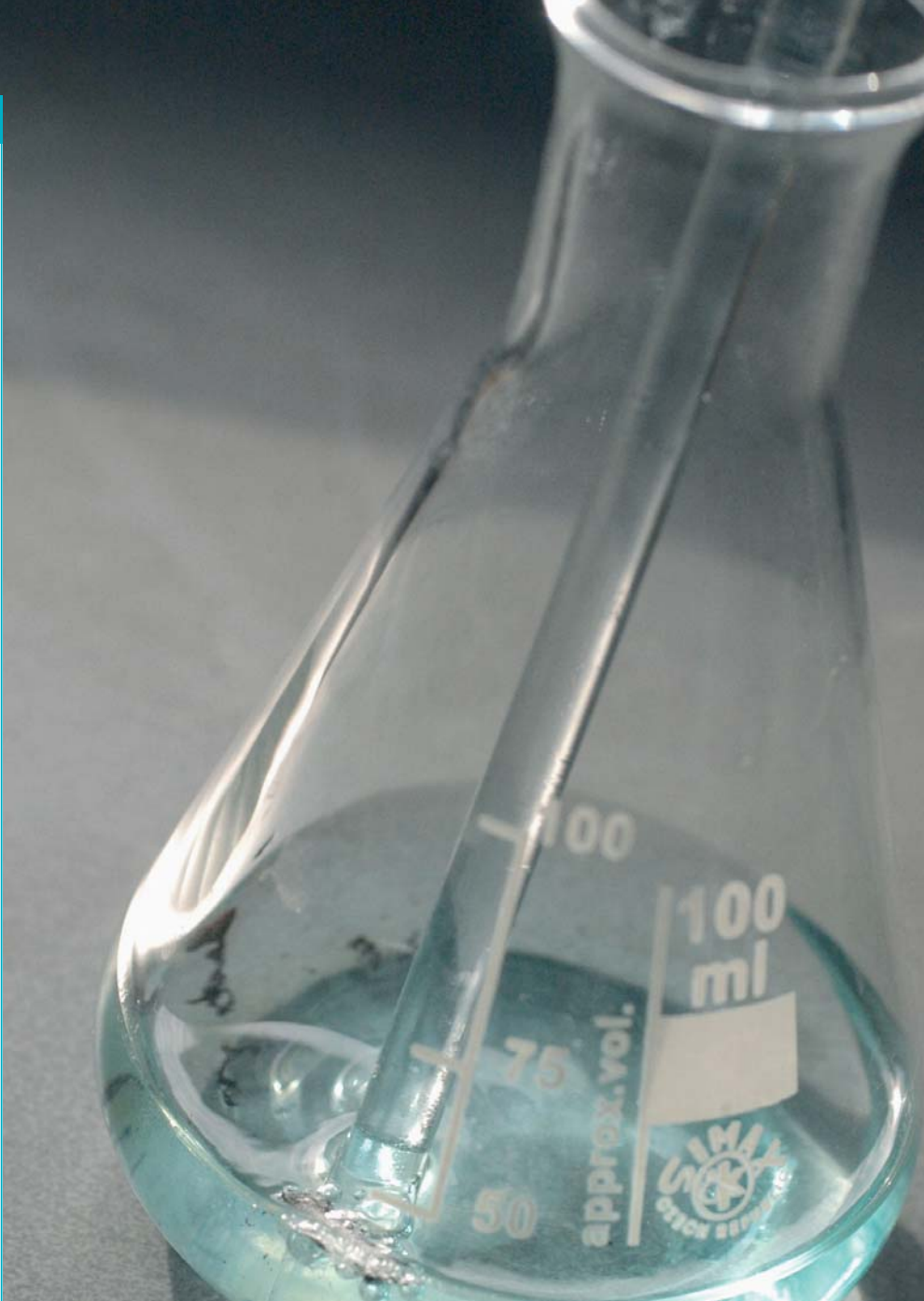
Toelichting bij de wijzigingen in de artikelen 52, 53, 55 en 56:

Deze artikelen zijn aangepast aan het feit dat het profielwerkstuk niet langer een beoordeling ('voldoende' of 'goed') krijgt maar een cijfer; het valt daarmee nu onder de bepaling in het eerste lid onder a (cijfers voor het schoolexamen) van artikel 52.

Tevens is in het vijfde lid van artikel 52 geregeld dat vakken die door een havist al op vwo-niveau zijn afgesloten (en waarvoor hij op het vwo dus vrijstelling heeft (artikelen 11 en 12, beide tweede lid, van dit besluit, onder verwijzing naar artikel 26e, derde lid, van het Inrichtingsbesluit) met het cijfer op de cijferlijst komen en dus worden betrokken bij de uitslagregeling.

X

De inhoudsopgave vervalt.

Wijzigingen Staatsexamenbesluit (met toelichtingen)

Artikel III. Wijziging Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000

Het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000 wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1, onder i, vervalt, onder verlettering van de onderdelen j tot en met v tot onderdelen i tot en met u.

Toelichting:

Dit artikel is gewijzigd omdat in de nieuwe opzet de deelvakken vervallen.

B

In artikel 3, derde lid, wordt vrijstellingen vervangen door: vrijstellingen of ontheffingen.

C

In artikel 6, eerste lid, wordt 'vrijstelling' vervangen door: ontheffing.

Toelichting:

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term 'vrijstelling' gebruikt en voor een individueel geval de term 'ontheffing'.

Tot nu toe werd de term 'vrijstelling' ook gebruikt voor een individueel geval.

D

In artikel 8, tweede lid, wordt 'de deelvakken culturele en kunstzinnige vorming 3 (drama) en culturele en kunstzinnige vorming 3 (dans)' vervangen door: de vakken kunst (drama) en kunst (dans).

Toelichting:

In dit artikel is een wijziging in de terminologie verwerkt.

E

Artikel 10 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, aanhef, wordt ‘vrijstellingen’ vervangen door ‘vrijstellingen en ontheffingen’.
2. Het eerste lid, onder d, komt te luiden:
 - d. vrijgesteld van het profielwerkstuk, indien reeds eerder een profielwerkstuk is gemaakt dat betrekking heeft op een of meer vakken van dezelfde schoolsoort, behorende tot het profiel van de kandidaat en waarvoor een eindcijfer 6 of hoger of een daarmee overeenkomende waardering is behaald;
3. In het derde lid, wordt ‘letterkunde’ telkens vervangen door ‘literatuur’.
4. In het vierde lid wordt ‘a tot en met c’ vervangen door ‘a tot en met d’.

Toelichting:

Dit artikel is aangepast omdat het profielwerkstuk niet langer een beoordeling (‘voldoende’ of ‘goed’) krijgt, maar een cijfer. Voorts is een wijziging in de terminologie verwerkt (zie ook toelichting bij artikel 6).

F

Artikel 11 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het opschrift wordt ‘Vrijstellingen’ vervangen door: Ontheffingen.
2. In het eerste, vierde, vijfde en zesde lid wordt ‘vrijstelling’ telkens vervangen door: ontheffing.

G

Artikel 12 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het opschrift wordt ‘Vrijstellingsprocedure’ vervangen door: Ontheffingsprocedure.
2. In de tekst van het artikel wordt ‘vrijstelling’ telkens vervangen door: ontheffing.

Toelichting:

Zie toelichting na artikel 6.

H

Artikel 15, derde lid komt te luiden:

3. In afwijking van het eerste lid wordt het sectorwerkstuk beoordeeld met ‘voldoende’ of ‘goed’.

Toelichting:

In artikel 15 moet het sectorwerkstuk weer uitgezonderd worden omdat deze wel een beoordeling krijgt, in plaats van een cijfer.

I

Artikel 25 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt ‘vrijstellingsbewijzen’ telkens vervangen door: bewijzen van ontheffing.
2. In het vierde lid wordt ‘Vrijstellingsbewijzen’ vervangen door: Bewijzen van ontheffing.

Toelichting:

Zie toelichting na artikel 6.

J

Artikel 26 komt te luiden:

Artikel 26. Uitslag

1. De kandidaat die het staatsexamen voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs van de theoretische leerweg, genoemd in artikel 10 van de Wet op het voortgezet onderwijs, heeft afgelegd, is geslaagd indien hij:
 - a. voor ten hoogste één van zijn examenvakken het eindcijfer 5 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger,
 - b. voor ten hoogste één van zijn examenvakken het eindcijfer 4 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger waarvan ten minste één 7 of hoger, dan wel
 - c. voor twee van zijn examenvakken het eindcijfer 5 heeft behaald en voor zijn overige examenvakken een 6 of hoger waarvan ten minste één 7 of hoger.

2. De kandidaat die staatsexamen havo of vwo heeft afgelegd, is geslaagd:
 - a. indien hij:
 - 1°. voor al zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
 - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,
 - 3°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt, dan wel
 - 4°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald dan wel voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald, en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt, en
 - b. indien geen van de eindcijfers van onderdelen, genoemd in het derde lid, lager is dan 4.
3. Bij de uitslagbepaling volgens het tweede lid wordt het gemiddelde van de eindcijfers van ten minste de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, voor zover voor deze onderdelen een eindcijfer is bepaald: maatschappijleer en het profielwerkstuk en voor v.w.o. ook algemene natuurwetenschappen. De staatsexamencommissie kan aan die onderdelen toevoegen:
 - a. literatuur, als onderdeel van alle afzonderlijke moderne talen, met dien verstande dat indien de staatsexamencommissie daartoe niet besluit, literatuur voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het commissie-examen van de desbetreffende taal en literatuur;
 - b. klassieke culturele vorming, met dien verstande dat indien de staatsexamencommissie daartoe niet besluit, klassieke culturele vorming voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het commissie-examen van Latijnse taal en literatuur en Griekse taal en literatuur;
 - c. algemene natuurwetenschappen in het h.a.v.o..

4. In aanvulling op het eerste lid geldt tevens als voorwaarde dat het sectorwerkstuk moet zijn beoordeeld als ‘voldoende’ of ‘goed’.
5. Het eindcijfer, bedoeld in het derde lid, wordt bepaald als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
6. De kandidaat die niet voldoet aan de voorwaarden, genoemd in het eerste en vierde of het tweede en derde lid, is afgewezen voor het staatsexamen.
7. Zodra de uitslag ingevolge het eerste, vierde en zesde lid of het tweede, derde en zesde lid is vastgesteld, maakt de voorzitter deze samen met de eindcijfers schriftelijk aan de kandidaat bekend. Indien de kandidaat is afgewezen voor het staatsexamen, wordt bij de bekendmaking mededeling gedaan van het in artikel 27 bepaalde. De in de eerste volzin bedoelde uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 27 geen toepassing vindt.

Toelichting:

De uitslagbepaling is gewijzigd in lijn met artikel 49 van het Eindexamenbesluit.

K

In artikel 28 wordt ‘artikel 26, vierde lid’ vervangen door: artikel 26, zevende lid.

L

Artikel 30 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het eerste lid, onder b, komt te luiden:
 - b. het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk,.
2. Het tweede lid, onder b, komt te luiden:
 - b. het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk,.

3. In het tweede lid onder d, wordt ‘is vrijgesteld’ vervangen door: vrijstelling of ontheffing is verleend.
4. Het zesde lid komt te luiden:
 6. Voor de vermelding op de cijferlijst van vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend bij het staatsexamen geldt het volgende:
 - a. indien het betreft het staatsexamen v.w.o. of het staatsexamen h.a.v.o.:
 - 1°. de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel worden niet vermeld op de cijferlijst;
 - 2°. de vakken algemene natuurwetenschappen en maatschappijleer waarvoor de kandidaat bij het staatsexamen v.w.o. is vrijgesteld op grond van het bezit van een diploma h.a.v.o., worden niet vermeld op de cijferlijst;
 - 3°. vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van artikel 9 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. of artikel 10 van dit besluit, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
 - 4°. vakken waarvoor de kandidaat bij het staatsexamen v.w.o. is vrijgesteld op grond van een eerder afgelegd eindexamen of staatsexamen h.a.v.o. waarvan deze v.w.o.-vakken deel uitmaakten, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
 - 5°. andere vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend, worden vermeld op de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer;
 - b. indien het betreft het staatsexamen v.m.b.o. theoretische leerweg:
 - 1°. de vakken behorende tot de beeldende vorming, muziek, dans, drama en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel worden niet vermeld op de cijferlijst;
 - 2°. vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van artikel 9 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. of artikel 10 van dit besluit, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer;
 - 3°. andere vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend, worden vermeld op de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer.

Toelichting:

Dit artikel is aangepast omdat het profielwerkstuk niet langer een beoordeling (‘voldoende’ of ‘goed’) krijgt maar een cijfer en het profielwerkstuk ook op één vak betrekking kan hebben.

Tevens is in het zesde lid in lijn met artikel 52 van het Eindexamenbesluit geregeld dat vakken

die door een havist al op vwo-niveau zijn afgesloten (en waarvoor hij bij het vwo-examen dus vrijstelling heeft) met het cijfer op de cijferlijst komen en dus worden betrokken bij de uitslag-regeling.

M

Artikel 31 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het eerste lid, onder b, komt te luiden:
 - b. het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk,.
2. In het eerste lid, onder c, wordt ‘de beoordeling van het sectorwerkstuk,’ vervangen door: de beoordeling van het sectorwerkstuk, en.
3. Het tweede lid, onder b, komt te luiden:
 - b. het vak of de vakken, het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk of het thema van het sectorwerkstuk, alsmede de beoordeling van het sectorwerkstuk, voor zover beoordeeld met ‘goed’ of ‘voldoende’.

Toelichting:

Dit artikel is aangepast omdat het profielwerkstuk niet langer een beoordeling (‘voldoende’ of ‘goed’) krijgt maar een cijfer en het profielwerkstuk ook op één vak betrekking kan hebben.

N

In artikel 32, eerste lid, wordt ‘vrijstellingsbewijzen’ vervangen door: bewijzen van ontheffing.

Toelichting:

Zie toelichting na artikel 6.

O

In artikel 33, derde lid, onder a, wordt ‘letterkunde’ vervangen door: literatuur.

Toelichting:

In dit artikel is een wijziging in de terminologie verwerkt.

P

Artikel 34, wordt gewijzigd als volgt:

1. Het eerste lid, onder c, komt te luiden:
 - c. het vak of de vakken waarop het profielwerkstuk betrekking heeft;.
2. Het tweede lid, onder d, komt te luiden:
 - d. het vak of de vakken waarop het profielwerkstuk betrekking heeft;.
3. In het tweede lid, onder h, wordt 'is vrijgesteld' vervangen door: vrijstelling of ontheffing is verleend.
4. Het derde lid, onder c, komt te luiden:
 - c. het vak of de vakken waarop het profielwerkstuk betrekking heeft;.

Toelichting:

Dit artikel is aangepast omdat het profielwerkstuk niet langer een beoordeling ('voldoende' of 'goed') krijgt maar een cijfer en het profielwerkstuk ook op één vak betrekking kan hebben. Zie ook toelichting na artikel 6.

Q

In de artikelen 3, derde lid, 25, tweede en derde lid, 29, derde lid en 44, eerste lid, wordt 'de artikelen' telkens vervangen door: de artikelen.

Overige bepalingen (met toelichtingen)

Artikel IV. Intrekking Besluit van 15 november 1997, Stb. 588

Het Besluit van 15 november 1997, houdende wijziging van het Inrichtingsbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o., het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. en enkele andere besluiten in verband met invoering van profielen in het voortgezet onderwijs (Stb. 588) wordt ingetrokken.

Toelichting:

Dit besluit wordt ingetrokken, omdat het geen functie meer heeft.

Artikel V. Overgangsbepalingen

1. In het schooljaar 2008-2009 wordt voor de laatste maal gelegenheid gegeven tot het afleggen van het eindexamen h.a.v.o. volgens de op 31 juli 2007 geldende bij of krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs vastgestelde voorschriften, voor de leerlingen die voor 1 augustus 2007 zijn toegelaten tot het vierde leerjaar.
2. In het schooljaar 2009-2010 wordt voor de laatste maal gelegenheid gegeven tot het afleggen van het eindexamen v.w.o. volgens de op 31 juli 2007 geldende bij of krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs vastgestelde voorschriften, voor de leerlingen die voor 1 augustus 2007 zijn toegelaten tot het vierde leerjaar.
3. In het jaar 2010 wordt voor de laatste maal gelegenheid gegeven tot het afleggen van het staatsexamen h.a.v.o volgens de op 31 juli 2007 geldende bij of krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs vastgestelde voorschriften.
4. In het jaar 2011 wordt voor de laatste maal gelegenheid gegeven tot het afleggen van het staatsexamen v.w.o. volgens de op 31 juli 2007 geldende bij of krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs vastgestelde voorschriften.

5. Vrijstellingsbewijzen die op grond van de artikelen 48, vijfde lid, en 54, eerste lid, van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o., en de artikelen 25, derde en vierde lid, en 32, eerste lid, van het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000, zoals luidend op 31 juli 2007, zijn afgegeven, worden gelijkgesteld met bewijzen van ontheffing, bedoeld in deze artikelen zoals luidend na inwerkingtreding van dit besluit.

Toelichting:

Er zullen gedurende twee jaar lang ‘bezemexamens’ oude stijl worden afgenomen; het eerste jaar zowel op dagscholen, vavo’s en bij het staatsexamen en het tweede jaar alleen nog bij het staatsexamen. Hierdoor wordt het merendeel van de leerlingen in staat gesteld om de opleiding af te ronden in de vorm waarin in het vierde leerjaar aan de schoolexamens is begonnen. Voor de overige leerlingen zal in regelingen worden vastgelegd in hoeverre de diverse vakken ‘oud’ en ‘nieuw’ als evenwaardig kunnen gelden, zodat ook na de bezemexamens nog een diploma kan worden behaald dat gedeeltelijk berust op certificaten ‘oude stijl’.

De terminologie is aangepast aan Aanwijzing voor de regelgeving nr. 125: voor een categorie van gevallen wordt de term ‘vrijstelling’ gebruikt en voor een individueel geval de term ‘ontheffing’. Tot nu toe werd de term ‘vrijstelling’ ook gebruikt voor een individueel geval. In dit artikel, vijfde lid, is voor de volledigheid voorzien in een overgangsbepaling die eerder verstreekte vrijstellingsbewijzen gelijkstelt met het nu gehanteerde begrip ‘bewijzen van ontheffing’.

Artikel VI. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

’s-Gravenhage, 22 december 2006

Beatrix

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

M. J. A. van der Hoeven

Uitgegeven de drieëntwintigste januari 2007

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van artikel 25a, vijfde lid j° vierde lid, onder b van de Wet op de Raad van State, omdat het uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat.

Nota van toelichting bij de wijzigingen van de diverse besluiten (algemeen gedeelte)

1. Inhoud en doel van het besluit

Dit besluit brengt een aantal wijzigingen aan in uitvoeringsbesluiten in verband met aanpassingen binnen de profielen in het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) en het hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo). Het besluit strekt daarmee tot uitvoering van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO), zoals deze wet met ingang van 1 augustus 2007 luidt, door de wijzigingen die daarin zijn aangebracht door de wet van 27 april 2006 tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs ter aanpassing van de profielen in de tweede fase van het vwo en het havo (aanpassing profielen tweede fase vwo en havo) (Stb. 251). Een algemene toelichting daarop wordt gegeven in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel (Kamerstukken II, 2005/06, 30 187, nr. 3). Voor de uitvoering van de wet aanpassing profielen tweede fase vwo en havo is aanpassing van diverse besluiten noodzakelijk. Het betreft het Inrichtingsbesluit W.V.O., het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. en het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000.

Inhoudelijk regelt het voorliggende wijzigingsbesluit in hoofdzaak de andere invulling van de profielen wat betreft de vakken (naast hetgeen reeds in de wet is vastgelegd nu ook de nadere bepaling van talen, typen wiskunde en vakken in het vrije deel), hun normatieve studielast, en aanpassingen van de examensystematiek: wijziging van de uitslagregel door herinvoering van een mogelijkheid tot compensatie en het zgn. combinatiecijfer.

2. Achtergronden van het besluit

De invulling van dit besluit vloeit voort uit de nieuwe bepalingen in de Wet op het voortgezet onderwijs, zoals die tot stand zijn gekomen als resultaat van uitgebreid overleg met onder meer het onderwijsveld, weergegeven in een aantal discussienota's en daarop gebaseerde beleidsreacties. De belangrijkste daarvan is 'Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo', aan de Tweede Kamer gezonden bij brief van 8 januari 2003 (OCW0300015). De discussie, en de hoofdlijnen van de veranderingen, zijn toegelicht in de memorie van toelichting bij de wet aanpassing profielen tweede fase vwo en havo. De wijziging die van deze discussie het resultaat is, vervangt het vrij complexe en versnipperde systeem van vakken en deelvakken door een eenvoudiger systeem van volledige

vakken, met een min of meer gestandaardiseerde omvang. Daartoe is de omvang van het gemeenschappelijk deel enigszins teruggebracht en is die van het profieldeel uitgebreid, zodat daar ruimte is geschapen voor vier vakken, waarvan in beginsel drie verplicht en één profielkeuzevak (in cultuur en maatschappij twee verplicht en twee ter keuze), en een vrij deel met ruimte voor tenminste één volledig vak. Dit leidt tot een betere studeerbaarheid, organiseerbaarheid en werkbaarheid voor scholen, leraren en leerlingen.

3. Aard van het besluit

De wijziging van profielen in de WVO (voor een gedetailleerde omschrijving daarvan zie de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel) maakt het noodzakelijk de vakken per profiel opnieuw te benoemen, met een aangepaste studielast. Daarbij is uitgegaan van de beginselen zoals genoemd in par. 2 (samenstelling profieldeel, min of meer gestandaardiseerde omvang). De omvang van de studielast van het examenpakket is voor elke profiel in principe gelijk, met een lichte uitzondering voor het profiel natuur en techniek. Dit heeft tot gevolg dat bij dit profiel het geheel vrije deel een wat geringere omvang heeft; de totale studielast is wel voor ieder profiel gelijk.

Bij de uitslagbepaling voor het examen is weer een compensatiemogelijkheid opgenomen, zoals ook vóór de invoering van de profielen het geval was. Dat stimuleert de leerlingen tot hogere prestaties, omdat hogere cijfers meer kans bieden op compensatie van mogelijke onvoldoendes: het gaat de ‘zesjescultuur’ tegen. Er wordt een hoge mate van gelijkwaardigheid bereikt tussen de cijfers die in de uitslagregeling worden betrokken door de introductie van het zgn. combinatiecijfer, waarin de cijfers van de kleinere vakken worden samengenomen (maar deze cijfers blijven wel afzonderlijk op de cijferlijst staan). Bij de voorwaarden voor het verlenen van een ontheffing is rekening gehouden met de nieuwe verhoudingen tussen scholen en inspectie: scholen mogen meer zelf beslissen over zaken waarvoor ze tot dusver vooraf toestemming van de inspectie nodig hadden.

4. Administratieve lasten

Het bestaande systeem van profielen blijft, ook bij de wijzigingen die bij dit besluit worden aangebracht, in grote lijnen in stand. De administratieve lasten voor scholen zullen daarom niet wezenlijk wijzigen. Wel worden de administratieve lasten voor scholen in zekere mate verminderd, doordat de verplichting om bij het verlenen van bepaalde ontheffingen de inspectie om goedkeuring te vragen dan wel deze daarvan in kennis te stellen, vervalt. Bij de invoering van de gewijzigde situatie zullen scholen besluiten moeten nemen over zaken als roosters en formatie.

5. Uitvoeringsgevolgen

Het doel van de voorstellen is onder meer, dat de profielen door een meer ‘robuuste’ structuur beter te organiseren zijn op schoolniveau. Ook op het niveau van landelijke instellingen zal de uitvoering eenvoudiger worden. Uiteraard zal de wijze waarop de inspectie het toezicht inricht moeten worden aangepast aan de nieuwe gewijzigde regelgeving.

6. Financiële gevolgen

De nieuwe structuur vergt niet meer middelen uit de Rijkskas voor de scholen dan in de huidige situatie. Wel zal de ontwikkeling van de nieuwe vakken wiskunde D en natuur, leven en technologie financieel worden gestimuleerd, uit de middelen die beschikbaar zijn voor het Deltaplan Bèta/techniek.

Colofon

Dit is een uitgave van het Tweede Fase Adviespunt
Koninginnegracht 63
2514 AG Den Haag
Postbus 85518
2508 CE Den Haag

T (070) 302 82 40
F (070) 346 24 09
E tweedefaseadvies@sopo.nl
S www.tweedefase-loket.nl

Vormgeving en productie: Studio V&V bv
Fotografie: Marc de Haan
Druk: Ando bv, Den Haag

ISBN-13 978-90-806613-3-2

Teksten en overzichten uit deze uitgave mogen door middel van druk, (digitaal) kopiëren, microfilm of op welke wijze dan ook – zonder schriftelijke toestemming van het Tweede Fase Adviespunt – overgenomen worden.

Tweede Fase Adviespunt, Den Haag, maart 2007

